

บทที่ 4 ผลการวิจัย

จากการศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์แนวทางการจัดการภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันด้วยตนเองที่บ้านของผู้ป่วย ผู้ดูแลหลัก โดยผู้วิจัยได้ลงไปศึกษาเก็บข้อมูลกับผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง ผู้ดูแล และบุคลากรด้านสุขภาพในพื้นที่เขตอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก สังเกต จดบันทึก และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยการนำเสนอผลการวิจัยเป็น 6 ส่วนดังนี้

4.1 ส่วนที่ 1 บริบท และวิถีชีวิตของอำเภอบางปะอินที่ส่งผลให้เกิดโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังของประชาชนอำเภอบางปะอิน

4.2 ส่วนที่ 2 การเกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันของผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังของโรงพยาบาลบางปะอิน

4.3 ส่วนที่ 3 การรับรู้ของผู้ป่วย ผู้ดูแลหลักเกี่ยวกับโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง และภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลัน

4.4 ส่วนที่ 4 ปัญหาและความต้องการในการจัดการกับภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันที่บ้านของผู้ป่วย ผู้ดูแล และบุคลากรด้านสุขภาพ

4.5 ส่วนที่ 5 ปัจจัยหรือเงื่อนไขที่มีผลต่อการจัดการกับภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลัน

4.6 ส่วนที่ 6 แนวทางการจัดการกับภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันเองที่บ้านของผู้ป่วย ผู้ดูแล

4.1 ส่วนที่ 1 บริบท และวิถีชีวิตของอำเภอบางปะอินที่ส่งผลให้เกิดโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังของประชาชนอำเภอบางปะอิน

1. บริบทของอำเภอบางปะอิน

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษบริบทและวิถีชีวิตของอำเภอบางปะอินที่ส่งผลให้เกิดโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังของประชาชนอำเภอบางปะอิน เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบในการศึกษาครั้งนี้ โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ เอกสารที่มีอยู่ สรุบบ้างข้อมูลได้

1.1 ข้อมูลทั่วไปของอำเภอบางปะอินที่ส่งผลทำให้เกิดโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง

1.2 วิถีชีวิตของประชาชนในอำเภอบางปะอินที่ส่งผลทำให้เกิดโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง

1.3 แหล่งบริการสุขภาพ และภาวะสุขภาพของประชาชน

1.1 ข้อมูลทั่วไปของอำเภอบางปะอินที่ส่งผลทำให้เกิดโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง

การคมนาคม : ทางน้ำและทางบก การเดินทางภายในเขตอำเภอบางปะอิน มีทั้งทางน้ำและทางบก เนื่องจากภูมิศาสตร์ของอำเภอบางปะอินมีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่าน แบ่งอำเภอบางปะอินออกเป็นสองฝั่ง คือ ฝั่งตำบลเกาะเกิด ตำบลบ้านพลับ ตำบลบ้านแป้ง ตำบลวัดยม ตำบลตลาดเกรียบ และตำบลบางปะแดง กับฝั่งของตัวอำเภอ การคมนาคมสมัยก่อนจึงเป็นทางน้ำเป็นส่วนใหญ่ สถานที่ราชการต่าง ๆ ก็ตั้งอยู่รวมกันติดริมแม่น้ำ และท่าเรือ เช่น โรงพยาบาล สถานีตำรวจ ตลาดสด ปัจจุบันส่วนใหญ่มีการสร้างและขยายถนนตัดผ่านทุกตำบลการเดินทางสะดวกมากขึ้นโดยใช้รถส่วนตัว รถรับจ้าง และรถประจำทาง สถานที่ราชการจึงมีการย้ายที่ตั้งออกมาอยู่ติดถนน เพื่อความสะดวกในการใช้บริการ แต่การคมนาคมทางน้ำก็ยังใช้อยู่แต่น้อยลง มีการใช้รถยนต์ในการเดินทางขนส่งมากขึ้น การจราจรจะคับคั่งในช่วงโมงเร่งด่วนตอนเช้าและเย็น มีรถติดในช่วงของหน้านิคมบางปะอิน นิคมไฮเทค และตลาดเอกเซ็นเตอร์ จึงทำให้มีมลภาวะในอากาศมากขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว เมื่อมีมลพิษสะสมในอากาศมากขึ้นเมื่อกระจายทั่วไปเป็นปัจจัยในการเกิดโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง เมื่อหายใจเข้าออกจึงมีการสะสมในปอด ซึ่งในระยะยาวอาจส่งผลให้ปอดเสื่อมสภาพเกิดโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังได้มากขึ้น

“...ตอนเช้ารถจะติดหน้าทางเข้าโรงงานเป็นส่วนใหญ่ และที่หน้าตลาดเอก เวลามาโรงพยาบาลตอนเช้า...” (E02 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2557)

1.2 วิถีชีวิตของประชาชนในอำเภอบางปะอินที่ส่งผลทำให้เกิดโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง

1) **วิถีชีวิตของประชาชนในอำเภอบางปะอินแต่ก่อน** เป็นลักษณะเป็นแบบชุมชนชนบท ครอบครัวขยายในครอบครัวจึงมีทั้ง พ่อ แม่ พี่ น้อง ปู่ ย่า ตา ยาย ส่วนใหญ่ แม้แต่สมาชิกที่แต่งงานมีครอบครัวแล้วก็จะไม่แยกออกไป เมื่อมีบุตรที่ยังไม่ถึงวัยเรียนจะเลี้ยงดูที่บ้านโดยผู้สูงอายุที่เป็นปู่ ย่า ตา ยาย นั่นเอง และผู้ชายสมัยก่อนส่วนใหญ่มีการสูบบุหรี่กันแพร่หลาย จึงเกิดพฤติกรรมการเรียนแบบเมื่อโตขึ้นจึงมีการสูบบุหรี่กันต่อ ๆ มา ส่งผลเมื่ออายุมากขึ้นทำให้ป่วยเป็นโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังได้

“...พ่อผมก็สูบบุหรี่ ผมเห็นแกสูบตั้งแต่ผมเล็ก ๆ แล้ว แกเพิ่งมาเลิกได้ตอนหอบหนัก ๆ นี่เอง ผมเองก็สูบแต่ก่อนไม่คิดว่ามันจะมีผลยังไง เห็นเค้าสูบกั้สูบบ้าง...” (F07 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2556)

2) **บรรพบุรุษทำนา ลูกหลานหนุ่มสาวโรงงาน** อาชีพหลักของประชากรในอำเภอ บางปะอิน ได้แก่ ทำนา เนื่องจากอำเภอบางปะอินมีภูมิศาสตร์เป็นพื้นที่ราบลุ่มทุ่งนามีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่าน พอถึงหน้าน้ำก็จะมีน้ำหลากพัดพาตะกอนจากต้นน้ำมาท่วมตามทุ่ง เป็นที่ราบลุ่มอันอุดมสมบูรณ์ และยังมีฤดูฝนถึง 5 เดือน จึงเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การทำนา และอาชีพทำนาเป็นอาชีพที่ได้ถ่ายทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษจึงมีการประกอบอาชีพนี้สืบต่อกันมา แต่ปัจจุบันพื้นที่ในการทำลดน้อยลง เพราะเนื่องจากการเปลี่ยนเป็นการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมขึ้นถึงนิคมอุตสาหกรรม 2 แห่ง นิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน ตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลบางกระสั้นและตำบลคลองจิก นิคมอุตสาหกรรมบ้านหว้า (ไฮเทค) ตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลบ้านหว้า ตำบลบ้านโพ และตำบลบ้านเลน มีโรงงานอุตสาหกรรมมากกว่า 200 โรงงาน และโรงงานนอกนิคมอุตสาหกรรม อีก 100 กว่าโรงงานทำให้ประชากรบางส่วน โดยเฉพาะประชากรกลุ่มหนุ่มสาววัยทำงานจะประกอบอาชีพรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมเป็นส่วนใหญ่และจากการที่มีโรงงานอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมากกว่า 200 โรงงาน ใน 2 นิคมอุตสาหกรรมทำให้เกิดมลภาวะเป็นพิษ เช่น ปริมาณของฝุ่นละออง ก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (Sulfur dioxide) ก๊าซไนโตรเจนไดออกไซด์ (Nitrogen dioxide) ปะปนอยู่ในอากาศ (นิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน. 2554) จากการสังเกตในช่วงกลางวันจะมีการปล่อยควันออกจากโรงงานอุตสาหกรรมถึงแม้ว่าจะไม่เกินค่ามาตรฐานก็ตาม แต่ก็ส่งผลให้เกิดมลพิษในอากาศ ซึ่งสารพิษเหล่านี้ทำให้ประชากรเจ็บป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจ และมีแนวโน้มที่จะเป็นโรคถุงลมโป่งพองมากขึ้นในอนาคต ส่วนในวัยสูงอายุจะใช้ชีวิตอยู่บ้านเป็นหลัก ส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพ แต่บางคนประกอบอาชีพเสริมโดยการปลูกพืชผักสวนครัวจากการเยี่ยมพบผู้ป่วยปลูกผักสวนครัวไว้รับประทานเอง และใช้ในการประกอบอาชีพขายอาหารตามสั่งและ เมื่อมีเวลาว่างจะรวมตัวทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การรวมตัวของชมรมผู้สูงอายุในโรงพยาบาลบางปะอิน เป็นต้น

“...เมื่อสมัยหนุ่ม ๆ ลุงเค้าก็ทำงานรับจ้าง ทำนา แต่ลูกมันไม่เอาเลย
เรียนจบทำงานโรงงาน WD กันหมด นาก็พอมินะก็ให้เขาเช่าทำไป
...” (PO1 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2556)

1.3 แหล่งบริการสุขภาพ และ ภาวะสุขภาพของประชาชน

เนื่องจากอำเภอบางปะอินมีประชากรมากเป็นอันดับ 2 รองจากอำเภอพระนครศรีอยุธยา และมีการแบ่งการปกครองถึง 16 ตำบล จึงมีความต้องการการดูแลด้านสุขภาพอย่างมาก และต้องทั่วถึง ดังนั้นจึงมีแหล่งบริการสุขภาพจำนวนมากและหลากหลาย

1) **แหล่งบริการสุขภาพหลากหลาย** ในเขตอำเภอบางปะอินมีหน่วยบริการสุขภาพที่ประชาชนสามารถเลือกใช้บริการได้หลายแห่งมีโรงพยาบาลชุมชน 60 แห่ง 1 แห่ง โรงพยาบาลเอกชน 1 แห่ง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 20 แห่ง คลินิกชุมชนสามเรือน 1 แห่ง คลินิก

เอกชน 4 แห่ง ซึ่งส่วนใหญ่ในการเลือกใช้บริการจะเลือกตามสิทธิการรักษาในวัยหนุ่มสาวส่วนใหญ่ใช้สิทธิประกันสังคม ส่วนในวัยเด็กและวัยสูงอายุจะใช้สิทธิประกันสุขภาพและสิทธิเบิกจ่ายตรงซึ่งเป็นส่วนน้อย มีบางส่วนที่เป็นประชากรที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนในเขตพื้นที่จะใช้สิทธิชำระเงินเอง ซึ่งส่วนใหญ่ในผู้ป่วยกลุ่มนี้ทำงานรับจ้างทั่วไปที่ต้องย้ายที่ทำงานเรื่อย ๆ ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งไม่มีหลักประกันสุขภาพในการเข้ารับการรักษาซึ่งเจ้าหน้าที่ห้องบัตรที่ทำหน้าที่ในการตรวจสอบสิทธิการรักษาได้ให้ข้อมูลว่า

“...คนไข้ส่วนใหญ่จะใช้สิทธิบัตรทองก็มีทั้งเด็ก คนแก่ ส่วนพวกทำงานจะใช้ประกันสังคมเป็นส่วนใหญ่ จ่ายตังค์เองก็มีส่วนน้อย ถ้าเอาบัตรประชาชนมาก็จะพยายามตรวจสอบให้ใช้สิทธิถึงจะต่างจังหวัดก็เอะบางทีก็ให้ใช้ฉุกเฉินไป หรือบางคนเป็นสิทธิว่างก็แนะนำขึ้นทะเบียนที่เราเลย...” (E03 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2557)

2) ภาวะสุขภาพของประชาชนในอำเภอบางปะอิน โรคระบบทางเดินหายใจอันดับ 1 เนื่องจากผู้วิจัยมีประสบการณ์การทำงานเป็นพยาบาลชำนาญการ ประจำที่แผนกห้องฉุกเฉิน โรงพยาบาลบางปะอินจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีส่วนรับผิดชอบในการเก็บตัวชีวิต ของหน่วยงานห้องฉุกเฉิน จากการศึกษาสถิติการเข้ารับการรักษาที่ห้องฉุกเฉินของโรงพยาบาลบางปะอินพบว่า ประชาชนในเขตอำเภอบางปะอินเข้ารับการรักษาใน 5 อันดับโรค คือ โรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจ โรคติดเชื้อระบบทางเดินอาหาร โรคหอบหืด โรคกระเพาะอาหาร และแผลต่าง ๆ ตามลำดับ เมื่อมีการติดเชื้อระบบทางเดินหายใจ และการเกิดอาการของโรคหอบหืดบ่อยครั้ง จะทำให้เกิดพยาธิสภาพที่ปอดและหลอดลมมีการอักเสบบ่อย หลอดลม และเนื้อปอดจะมีการหนาตัวขึ้น มีการหลั่งเมือกมากขึ้น และหลอดลมไวต่อสิ่งกระตุ้น ร่วมกับมลภาวะเป็นพิษในอากาศ จากโรงงานอุตสาหกรรม เช่น ปริมาณของฝุ่นละออง ก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (Sulfur Dioxide) ก๊าซไนโตรเจนไดออกไซด์ (Nitrogen Dioxide) ทำให้อากาศโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังมีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้น และเมื่อเกิดการกระตุ้นซ้ำ ๆ จากปัจจัยดังกล่าว จึงทำให้ผู้ป่วยเกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันได้ง่ายและบ่อยขึ้น จากการศึกษาที่กล่าวมาทำให้เห็นได้ว่าภาวะสุขภาพของประชาชนอำเภอบางปะอินมีความเสี่ยงที่จะเป็นโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังได้มากขึ้น ด้วยสภาวะจากปัจจัยกระตุ้นก็ทำให้เกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันได้อย่างเห็นได้ชัด

4.2 ส่วนที่ 2 การเกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันของผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังของโรงพยาบาลบางปะอิน

ผู้วิจัยได้ศึกษาบริบทการเกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันในผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังของอำเภอบางปะอิน จากการศึกษารวบรวมข้อมูลจากข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิ สรุปได้ดังนี้

1. สถิติการเกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันของผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังของโรงพยาบาลบางปะอิน
2. ผลกระทบที่เกิดจากภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันของผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง
3. การดูแลผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังที่มีภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลัน

1. สถิติการเกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันของผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังของโรงพยาบาลบางปะอิน

จากสถิติการเข้ารับการรักษาที่ห้องฉุกเฉินของโรงพยาบาลบางปะอินนั้นพบว่าในปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 และปีงบประมาณ 2556 มีผู้ป่วยที่ขึ้นทะเบียนด้วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังในคลินิกโรคหอบหืด 171 คน และ 185 คน ตามลำดับ มีอัตราการเข้ารับการรักษาอันเนื่องมาจากเกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันเป็นจำนวนครั้ง คิดเป็นร้อยละ 44 และร้อยละ 34 มีการกลับเข้ารับรักษาตัวซ้ำในโรงพยาบาลบ่อยครั้งและต้องมีการรักษาโดยใส่ท่อช่วยหายใจส่งต่อไปรักษาที่โรงพยาบาลศูนย์พระนครศรีอยุธยา คิดเป็นร้อยละ 1.16 ในปีงบประมาณ 2555 และร้อยละ 6.48 (สถิติคลินิก COPD & Asthma โรงพยาบาลบางปะอิน. 2555 ; สถิติคลินิก COPD & Asthma โรงพยาบาลบางปะอิน. 2556)

การเข้ารับการรักษาด้วยภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันน้อยลง แต่กลับพบว่ามีมารุนแรงที่ต้องใส่ท่อช่วยหายใจเพิ่มมากขึ้นหลายเท่าตัวซึ่งในการเกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันแต่ละครั้งจะทำให้ระยะของโรครุนแรงขึ้น สมรรถภาพของปอดแย่งลง ระยะเวลาอนโรพยาบาลมากขึ้น และจะส่งผลกระทบมากมายกับผู้ป่วยเอง ผู้ดูแล รวมถึงบุคลากรด้านสุขภาพ อย่างมากมาย

“...พี่ว่าช่วงนี้เจอใส่ Tube COPD บ่อยนะดูเหมือนจะมากขึ้นเรื่อย ๆ
เมื่อวันก่อนก็เกือบใส่ Admit ขึ้นไปกลัวจะไปใส่บนหอผู้ป่วย (ward)
จะแย...” (IE03 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2557)

2. ผลกระทบที่เกิดจากภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันของผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง

จากการสัมภาษณ์ผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังในคลินิกโรคหอบหืดของโรงพยาบาลบางปะอิน ผู้ดูแลหลัก และบุคลากรด้านสุขภาพ รวม จำนวน 26 ราย พบว่าผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาล อย่างน้อย 1 ปีขึ้นไป ได้ข้อมูลว่าเมื่อเจ็บป่วยด้วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังส่งผลกระทบดังนี้

1) **ผลกระทบทางด้านร่างกายเมื่อผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังเกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลัน** จะทำให้ผู้ป่วยมีอาการหายใจไม่ทันหายใจไม่สะดวก หายใจไม่เต็มอิม เหนื่อย ทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้น้อยลง บางครั้งไม่สามารถขยับตัวได้เลย หายใจไม่เข้าแน่นทรมาน เหมือนจะขาดใจ ไม่สามารถนอนราบได้ ต้องนั่งหลับ เป็นโรคต้องรักษาต่อเนื่อง

“...มันจะหายใจเร็ว หายใจมันไม่เข้าหายใจไม่คล่องไม่สุด หายใจไม่เต็มปอด...” (P05 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2556)

“...หายใจไม่ค่อยสะดวกหายใจมันไม่อิ่มเงี้ยแล้วเวลาหายใจดังวิด ๆ หายใจไม่เต็มอิม ไม่สุด หายใจไม่สะดวกมันก็จะนอนก็ไม่หลับ ก็นั่งพุบกับหมอน...” (P06 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2556)

“...มันแน่นหน้าอกมากหายใจไม่เข้า แน่นเหนื่อยเหมือนหายใจไม่ได้ เหมือนจะขาด นึกว่าจะตายแล้วผม...” (P07 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2556)

“...มันแน่นตรงหวัอกเนียหายใจไม่เข้า แน่นเหนื่อยเหมือนหายใจไม่ได้เหมือนจะขาด...” (P08 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2556)

2) **ผลกระทบทางด้านจิตใจ** ผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังที่มีภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันส่งผลกระทบต่อจิตใจของผู้ป่วย เนื่องจากเกิดความไม่แน่นอนในชีวิตเพราะภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทำให้ความสามารถในการดูแลตนเองก็ลดลงไม่สามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้เหมือนแต่ก่อนทำให้ผู้ป่วยรู้สึกว่าคุณค่าลดลง หงุดหงิด วิตกกังวล กลัวตาย กลัวภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันกำเริบ ทำให้เกิดความท้อแท้และเบื่อหน่ายในการดำรงชีวิต ซึ่งบางครั้งก็สามารถควบคุมอาการได้บางครั้งก็ควบคุมอาการไม่ได้ทำให้ผู้ป่วยต้องจำกัดกิจกรรมในการดำรงชีวิตในแต่ละวันซึ่งนอกจากภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันจะส่งผลกระทบทางด้านจิตใจให้แก่ผู้ป่วยแล้ว ยังส่งผลกระทบทางด้านจิตใจให้แก่ผู้ดูแลอีกด้วย ผู้ดูแลจะเกิดความวิตกกังวลว่าอาการของผู้ป่วยจะเป็นอย่างไร กลัวว่าจะรักษาไม่หาย กลัวผู้ป่วยเสียชีวิต สงสารผู้ป่วย ไม่รู้วิธีการช่วยจัดการกับภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลัน ทำให้เกิดความเครียดวิตกกังวลจนมีอาการนอนไม่หลับ

“...บางอาทิตย์ก็เหนื่อยบ่อย บางอาทิตย์ก็ไม่เหนื่อยแล้วแต่จิ้งหะมันจะเหนื่อยขึ้นมาเอง...” (P01 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม)

“...กินยาที่หมอให้มาไม่เห็นจะหายเลย บางที่เป็นบ่อย ๆ ก็เบื่อ มันก็นำรำคาญนะหมอยังเป็นบ่อย ๆ รักษาไม่หายสักที ท้อตอนเหนื่อยมาก ๆ กลัวตายหายใจไม่ออก...” (P04 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2556)

“...คงไม่หายเพราะผมก็รักษามานานมันจะหอบอยู่เรื่อย ๆ ซ้ำเกลียดจะมาโรงพยาบาลแล้วกลัวหมอเบื่อ ถ้าผมไม่มารักษาป่านนี้คงตายแล้ว, เวลาเหนื่อยลูกรู้สึกกลัวจะมาไม่ทันกลัวตายว่าจั้นเถอะ...” (P07 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2556)

ในส่วนของผู้ดูแลก็ได้มีการให้ข้อมูลในเรื่องผลกระทบทางด้านจิตใจไว้ เช่น

“...ไ้อ้เราก็ไม่รู้จะช่วยยังไง ทำอะไรไม่ถูก กลัวแกตายก็กลัว...” (F01 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2556)

“...บางที่ต้องคอยเรียกถามอาการ กลัวแกจะนอนไป...” (F02 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2556)

“...เห็นแกเหนื่อยเยอะก็สงสาร เคยมาเฝ้าตอนนอนโรงพยาบาล ไม่ได้หลับเลยต้องคอยดูกลัวแกเป็นมาก...” (F07 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2556)

3) ผลกระทบทางเศรษฐกิจ ผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังที่เกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลัน จะมีอาการหอบเหนื่อยจึงไม่สามารถประกอบอาชีพได้ขาดรายได้และรวมถึงผู้ดูแลหลักต้องขาดงาน เนื่องจากต้องพามาโรงพยาบาลต้องมาเฝ้าถ้าผู้ป่วยต้องนอนโรงพยาบาลและถ้ามีการส่งต่อไปรักษาที่โรงพยาบาลศูนย์พระนครศรีอยุธยาต้องมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางอีกด้วย แม้ว่าผู้ป่วยจะใช้สิทธิการรักษาฟรีก็ตาม ส่วนผลกระทบทางเศรษฐกิจแก่บุคลากรสุขภาพนั้น เมื่อเกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันทำให้มีภาระงานมากขึ้น และระยะเวลาในการดูแลผู้ป่วยอย่างใกล้ชิดมากขึ้นทำให้ขาดอัตราค่าจ้างโรงพยาบาลต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาค่าเชื้อเพลิงในการส่งผู้ป่วยซึ่งเป็นเงินงบประมาณ ดังนั้นจากภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันของผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังส่งผลกระทบมากมายดังกล่าวและนับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้นทางโรงพยาบาลบางปะอินได้จัดตั้งทีม Asthma & COPD ขึ้นซึ่งประกอบด้วยสหสาขาวิชาชีพในการออกแบบระบบบริการให้แก่ผู้ป่วยเพื่อ

ดูแลผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังโดยเฉพาะในปี 2550 ในการให้บริการทั้งการป้องกัน และการรักษาผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังที่มีภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลัน

“...ไม่ค่อยมีเงินค่ารถ มากก็ต้องหยุดงานหมดที่ก็ขาดรายได้ฉันทำงานกินรายวัน หยุดงานก็ไม่ได้สตางค์ ยาหมดเวลาหอบที่ก็เข้าห้องฉุกเฉินเลยเมื่อก่อนรับจ้าง ก่อสร้าง ก็พอได้สตางค์มั่ง ตอนนั้นทำไม่ไหวแล้วมันเหนื่อยเรื่อยไม่มีรายได้ใช้จ่าย เลยหาเก็บผักบุงขายเอาวันละสี่ห้าสิบบพอได้มั่ง” (P02 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2556)

“...ผมไม่เอายากนอนโรงพยาบาลมันยุ่งไปหมด ไม่มีคนเฝ้าเขาทำงานกันหมดบางทีลูกก็ต้องหยุดขายของหมอบอกให้มาเฝ้าพอหยุดขายของเค้าก็ขาดรายได้...” (P07 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2556)

จากผลกระทบทางเศรษฐกิจ ผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังที่เกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันจากการให้สัมภาษณ์ของบุคลากรสุขภาพที่ต้องการอัตรากำลังเพิ่มเพื่อดูแลผู้ป่วย

“...เวลาคนไข้มีเอ็กสเสเซชัน (Exacerbation) ที่ต้องพ่นยานานเป็นชั่วโมง บางทีคนไข้เยอะ ๆ ต้องเรียกห้องคลอด (LR) มาช่วย...” (H02 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2556)

3. การดูแลผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง และผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังที่มีภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลัน

ระบบการดูแลผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังที่มีภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันของโรงพยาบาลบางปะอินนั้นประกอบไปด้วย 2 ส่วน

- 1) รูปแบบการป้องกันภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันของผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง
- 2) รูปแบบการให้บริการในการดูแลผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง และผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังที่มีภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลัน

1) รูปแบบการป้องกันภาวะหายใจยากลำบากของผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง

แต่ก่อนโรงพยาบาลบางปะอิน ได้มีการจัดระบบบริการเพื่อรองรับผู้ป่วยที่มาตรวจรักษาในแผนกผู้ป่วยนอกรวมกัน คือ ให้บริการผู้ป่วยนอกที่มาตรวจทั่วไป และผู้ป่วยโรคเรื้อรังที่มาตรวจตามนัดรวมกันทั้งโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง รวมถึงโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังที่ต้องรักษาต่อเนื่องยาวนาน และอัตราผู้ป่วยมีเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ เกิดความแออัดในการให้บริการ ผู้ป่วยรอรับการรักษา

เป็นเวลานาน ผู้ป่วยเกิดความเบื่อหน่าย และไม่สามารถให้บริการเป็นระบบที่ตรงกับความต้องการของโรคต่าง ๆ ได้รวมถึงโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังที่มีจำนวนผู้ป่วยที่เพิ่มมากขึ้น จากสถิติปีงบประมาณ 2550 มีการขึ้นทะเบียนผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นไว้เป็น จำนวน 87 คน และมีสถิติการขึ้นทะเบียนเพิ่มมากขึ้นทุกปีจนถึงปีงบประมาณ 2556 มีผู้ป่วย จำนวน 185 คน โดยจำนวนผู้ป่วยที่เพิ่มมากขึ้นอย่างชัดเจน และโรคส่งผลกระทบต่อมากมายทั้งด้านร่างกาย จิตใจ เศรษฐกิจ ต่อตัวผู้ป่วยเอง ผู้ดูแล และบุคลากรสุขภาพด้านภาพอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้และนับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น ทางโรงพยาบาลบางปะอิน ได้จัดตั้งทีมโรคเรื้อรังโรคอื่น ๆ รวมทั้งโรคหอบหืด และโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง ชื่อทีม Asthma & COPD ขึ้นซึ่งแต่ละทีมประกอบด้วยสหสาขาวิชาชีพในการออกแบบระบบบริการ ให้แก่ผู้ป่วยเพื่อดูแลผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังโดยเฉพาะ ในปี 2550 ขึ้น และมีการพัฒนารูปแบบขั้นตอนการให้บริการที่เหมาะสมกับผู้ป่วย โดยให้บริการทุกวันศุกร์ในหน่วยงานคลินิกโรคเรื้อรัง โดยมีขั้นตอนการบริการ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การซักประวัติ มีพยาบาลวิชาชีพทำหน้าที่ซักประวัติการเจ็บป่วยประเมินสัญญาณชีพ และคัดกรองผู้ป่วยที่ยังสูบบุหรี่เพื่อส่งไปบำบัดที่ห้องให้คำปรึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินสมรรถภาพปอดโดยให้ผู้ป่วยเป่า peak flow และตรวจวัดออกซิเจนปลายนิ้ว

ขั้นตอนที่ 3 การให้คำแนะนำเกี่ยวกับโรคและการดูแลตนเอง ระหว่างรอพบแพทย์

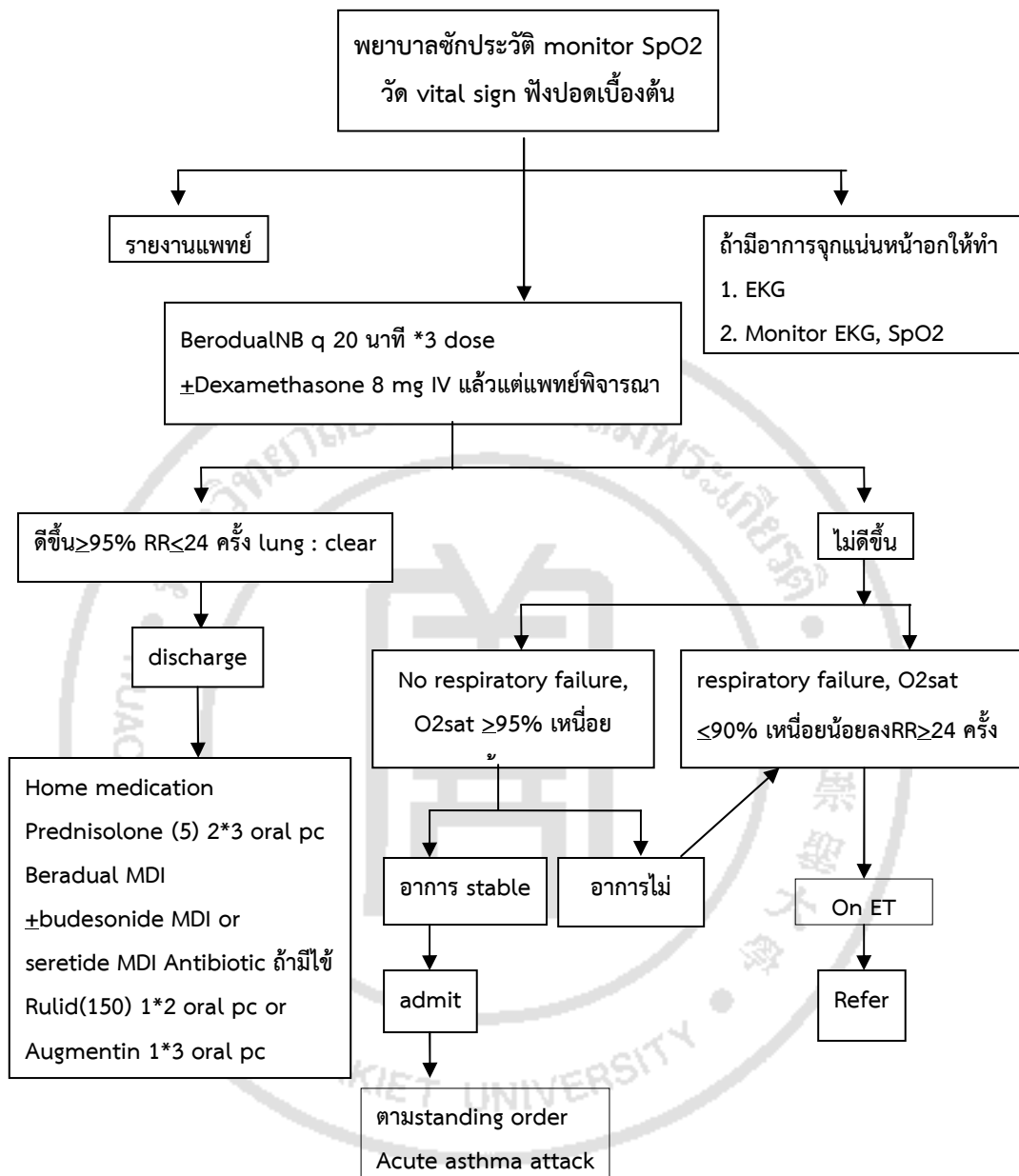
ขั้นตอนที่ 4 พบแพทย์

ขั้นตอนที่ 5 เภสัชกรให้ความรู้เรื่องการพ่นยาและการใช้ยา และทดลองให้ผู้ป่วยใช้จริง และรอรับยาและใน 1 เดือน (ทุกศุกร์ที่ 4 ของเดือนจะมีการทดสอบสมรรถภาพปอดโดยวิธีการเดิน 6 นาที 3 ครั้งใน 1 ปี ร่วมกับมีการสอนท่ากายภาพบำบัดฝึกการหายใจ การออกกำลังกาย คัดกรองผู้ป่วยที่ยังสูบบุหรี่ มีการให้วัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่ปีละ 1 ครั้ง)

2) รูปแบบการให้บริการในการดูแลผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังและผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังที่มีภาวะหายใจลำบากเฉียบพลัน

เนื่องจากพยาธิสภาพของโรคทำให้หลอดลมและระบบทางเดินหายใจของผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังมีความไวต่อการกระตุ้นจากภายนอก ทำให้เกิดภาวะหายใจลำบากเฉียบพลันได้บ่อยทางทีม Asthma & COPD จึงมีการพัฒนารูปแบบการให้บริการที่ห้องฉุกเฉินในการดูแลผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังที่มีภาวะหายใจลำบากเฉียบพลันขึ้นโดยมีแนวทางดังแผนภูมิที่ 2

แผนภูมิที่ 2 รูปแบบการดูแลผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังที่มีภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลัน

ที่มา: ทีมสหสาขาวิชาชีพคลินิกโรคหอบหืด. 2555 : ออนไลน์.

4.3 ส่วนที่ 3 การรับรู้ของผู้ป่วย ผู้ดูแลหลัก เกี่ยวกับโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง และภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลัน

จากการศึกษาการรับรู้ของผู้ป่วย ผู้ดูแล เรื่องโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังและภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันโดยการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้ป่วย ผู้ดูแลหลัก และบุคลากรด้านสุขภาพ รวมทั้งผู้เกี่ยวข้อง ในพื้นที่เขตอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยาและการเก็บข้อมูลทุติยภูมิ

จากประวัติการรักษาของผู้ป่วย เอกสารสถิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยนำมาวิเคราะห์ สามารถแบ่งการรับรู้ได้เป็น 2 ส่วน คือ

1. การรับรู้เกี่ยวกับโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังของผู้ป่วยและผู้ดูแลหลัก
2. การรับรู้เกี่ยวกับอาการภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันของผู้ป่วยและผู้ดูแลหลัก
3. การรับรู้ปัจจัยที่ทำให้เกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลัน

1. การรับรู้เกี่ยวกับโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังของผู้ป่วยและผู้ดูแลหลัก จากการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากผู้ป่วยและผู้ดูแล พบว่าผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังและผู้ดูแลมีการรับรู้เกี่ยวกับโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังที่ตรงกันในเรื่องของการรับรู้ที่โรคปอดอุดกั้นเรื้อรังเป็นที่เกิดจากปอดไม่ดี เมื่อเป็นแล้วรักษาไม่หายเป็นอันตราย ต้องกินยา พ่นยาขยายหลอดลมตลอดชีวิตเมื่อเป็นโรคแล้วจะเกิดความทุกข์ทรมานร่างกายแต่มีข้อแตกต่างของการรับรู้เกี่ยวกับโรคของบุคลากรสุขภาพที่รับรู้ได้ลึกถึงพยาธิสภาพของโรค การรักษาว่าโรคนั้นสามารถควบคุมไม่ให้อาการกำเริบ และป้องกันภาวะหายใจยากลำบากได้ แต่ผู้ป่วยและผู้ดูแลรับรู้ว่าการรักษาเป็นเพียงแค่บรรเทาอาการเหนื่อยเท่านั้นทำให้ผู้ป่วยและผู้ดูแลเกิดความเบื่อหน่ายท้อแท้

1) ปอดไม่ดี ผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังและผู้ดูแล รับรู้ว่าโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังที่เป็นโรคที่เกิดจากปอดไม่ดี จากการสูบบุหรี่ และจากสารเคมีที่สูดดมในขณะที่ทำงาน ส่งผลให้ปอดทำงานไม่ดี เหนื่อยหอบง่าย ทำอะไรเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็เหนื่อยจึงต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลอยู่เรื่อย ๆ

“...ผมเป็นโรคปอดเกี่ยวกับถุงลมหลอดลมโป่งพองอะไรเนี่ยแหละ ต้องกินยาอยู่เรื่อย ๆ เป็นหอบมาสัก 4-5 ปีได้ เหนื่อยเรื่อย ๆ มันเหนื่อยง่าย ทำอะไรนิด หน่อยก็เหนื่อย หมอบอกว่าปอดไม่ดี...”

(P07 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2556)

“...ถุงลมมันไม่ดีก็สูบบุหรี่เยอะตั้งแต่หนุ่ม ๆ หมอบอก โรคนี้นั้นรักษาหายหลอก ก็ไม่รู้เหมือนกัน คงไม่หาย ก็แบบว่าบุหรี่ยังมันเผาปอดหมดแล้ว...” (P08 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2556)

“...เป็นโรคเกี่ยวกับปอดรักษาไม่หายหรือหมอ เห็นต้องไปโรงพยาบาล พยาบาลเรื่อย คงไม่หายเมื่อก่อนเห็นสูบบุหรี่เยอะ...” (F01

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2556)

“...เดี๋ยวไอ เดี่ยวหอบเป็นประจำ ปอดคงแย่มากแต่แก้ก็ไม่สูบบุหรี่ หนะหมอกจะเป็นตอนไปรับจ้างขนของที่ท่าเรือสมัยก่อน ของมันรมสารกันแมลงเยอะ...” (F02 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2556)

2) รักษาไม่หายเป็นอันตราย จากข้อมูลที่ผู้ป่วยเข้ารับการรักษาเรื่อย ๆ มาหลายปีแล้ว แต่อาการก็ยังทรง ๆ ไม่หายขาดและยังมีภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันเกิดขึ้นอยู่เป็นประจำ ผู้ป่วยและผู้ดูแลจึงรับรู้และเข้าใจว่าโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังรักษาไม่หายเป็นอันตราย

“...ผมว่าไม่หายหรือหมอบอกเป็นอันตรายผมรักษามาหลายปีแล้วก็ไม่เห็นมันจะหายเลย...” (P01 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2556)

“...ผมก็เป็นมาหลายปีแล้วไม่เห็นมันจะหาย กินยามันก็แค่บรรเทาไปแค่นั้นพอไม่กินยามันก็จะเหนื่อยคงเป็นตลอดชีวิตนั่นแหละ...” (P03 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2556)

“...เป็น ๆ หาย ๆ อยู่อย่างนี้แหละ รักษาไม่หายหรือเข้า ๆ ออก ๆ โรงพยาบาลมาหลายปีแล้ว...” (P08 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2556)

“...พ่อเป็นโรคปอดอุดกั้นรักษาไม่หาย เข้า ๆ ออก ๆ โรงบาลเป็นประจำ พ่อเหนื่อยผมก็พาแกมาหาหมอ หมอบอกว่าไม่หายขาดก็รักษากันเรื่อยไป...” (F07 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2556)

3) ต้องกินยา พ่นยาตลอดชีวิต ผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังต้องเผชิญกับอาการของโรคจะมีอาการกำเริบอยู่เป็นประจำเมื่อเจอกับสิ่งกระตุ้นแต่เมื่อกินยาและพ่นยาขยายหลอดลมอาการก็จะดีขึ้น หรือผู้ป่วยบางรายขาดนัด ขาดการรักษาต่อเนื่องก็จะมีภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันบ่อยครั้งต้อง เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล ผู้ป่วย ผู้ดูแล จึงรับรู้ว่าเป็นโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังเป็นโรคที่รักษาไม่หายขาด ต้องรับประทานยา พ่นยาอยู่เป็นประจำทุกวันตลอดชีวิต เพื่อควบคุมไม่ให้เกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลัน

“...โรคปอดเกี่ยวกับถุงลมโป่งพองเนี่ย ต้องกินยาอยู่เรื่อย ๆ อย่างยาพ่นขาดไม่ได้เลย มันเหนื่อยง่าย...” (P04 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2556)

“...เมื่อก่อนก็หยุด ๆ ไปบ้างไม่ได้มาตรวจตามที่หมอนัดหรือ มากี่เวลาเหนื่อยมาก ๆ ไม่ได้กินยาประจำ แต่หมูนี้อาตมาตลอดมียา กิน ยาพ่นพ่นทุกวันไม่ค่อยเหนื่อย...” (P05 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2556)

“...ป่าเห็นลุงแกพ่นยา กินยาทุกวัน เห็นกินยาเยอะเห็นเหนื่อยก็พ่นไม่ได้ขาด...” (F01 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2556)

“...ตื่นเช้ามาก็เห็นต้องพ่นยาแล้วบอกว่าเป็นยาพ่นป้องกัน แล้วก็ยา
กินเม็ดขาว ๆ พ่อบอกว่ายายยายหลอตลม...” (F03 สัมภาษณ์เมื่อ
วันที่ 27 สิงหาคม 2556)

“...เห็นหมอให้ยามาที่เป็นถุง ๆ กินที่เป็นกำ ๆ สองเดือนไปเอายาที่ไม่
เคยขาด...” (F07 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2556)

4) เป็นโรคที่ทุกข์ทรมาน จากข้อมูลที่พบผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังและผู้ดูแล ระบุว่าตนเองเป็นโรคที่รักษาไม่หายขาดแล้วซึ่งเกิดจากการที่ปอด และหลอดลมถูกทำลายจากการสูบบุหรี่และสารเคมีที่สูดดมเข้าไป ผู้ป่วยทุกคนเคยผ่านประสบการณ์การเกิดภาวะหายใจยากลำบากมาแล้ว มีทั้งสามารถควบคุมอาการเองได้ และต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลบ่อยครั้งผู้ป่วยจะมีอาการหายใจไม่สะดวกแน่นหน้าอก หายใจได้แค่ครั้งเดียว ทุกข์ทรมานเหมือนใจจะขาด เหมือนคนกำลังจมน้ำไม่สามารถขยับเขยื้อนตัวได้ซึ่งอาการเหล่านี้ทำให้ผู้ป่วยต้องเผชิญอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ซ้ำแล้วซ้ำอีก ผู้ป่วยจึงรับรู้ได้ถึงความทุกข์ทรมานเป็นอย่างมาก

“... เวลาเหนื่อยมันทรมานนาหมอ หายใจไม่ทัน หายใจมันจะแน่น
หน้าอกมาก เหมือนใจจะขาด ตามตัวเหงื่อออกเป็นเม็ด ๆ อึดอัดไป
หมด...” (P01 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2556)

“...เวลาเหนื่อยเหงื่อแตกเป็นเม็ดๆ เต็มตัวเลยมันเหนื่อยทรมาน แน่น
หน้าอก หายใจไม่ได้ทรมานมากหมอ เหนื่อยบางที่เหมือนจะขาดใจ
อึดอัดบอกไม่ถูกเหมือนจะตายซะให้ได้...” (P02 สัมภาษณ์เมื่อวันที่
27 สิงหาคม 2556)

“...ตอนหอบแบบเหมือนจะขาดใจ ทรมานมากจะหายใจเข้าหายใจ
ออกมันยากลำบาก เหนื่อยจนเหมือนจะตายเลย...” (P03 สัมภาษณ์
เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2556)

“มันเหนื่อยจริง ๆ นะหมอ บอกไม่ถูกทรมานมาก อึดอัดไปหมด...”
(P08 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2556)

“...ดู ๆ แล้วก็น่าทรมานอยู่นะหมอ เวลาเป็นเยอะ ๆ เห็นหายใจหอบ
คอเกร็งไปหมด ทำอะไรนิดก็เหนื่อย...” (F01 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 28
สิงหาคม 2556)

“...ตอนนั้นเป็นเยอะไม่ยอมมาหาหมอ เห็นป่าเค้าเอนหลังไม่ได้เลย
ต้องนั่งตลอด...” (F04 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2556)

2. การรับรู้เกี่ยวกับอาการภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันของผู้ป่วยและผู้ดูแลหลัก

โรคปอดอุดกั้นเรื้อรังเป็นโรคเรื้อรังที่ต้องรักษาอย่างต่อเนื่อง เมื่อโรคอยู่ในระยะสงบไม่มีอาการกำเริบ ผู้ป่วยก็จะสามารถใช้ชีวิตได้อย่างปกติ แต่เมื่อมีปัจจัยภายนอกมากระตุ้น เช่น อากาศ ควันบุหรี่ ทำให้ผู้ป่วยเกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันขึ้น และเมื่อเกิดขึ้นซ้ำ ๆ จะส่งผลให้มีการอักเสบเกิดขึ้นทั่วร่างกายโดยเฉพาะที่ปอดและหลอดลมทำให้สมรรถภาพของปอดแยลงอย่างรวดเร็วโดยมีอาจกลับมาตีเท่าตอนก่อนเกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันทำให้ผู้ป่วยจะไม่กล้าที่จะเคลื่อนไหวร่างกายหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ส่งผลให้กล้ามเนื้อทั่วร่างกาย และกล้ามเนื้อที่ช่วยในการช่วยหายใจฝ่อลง จึงส่งผลให้เกิดภาวะหายใจยากลำบากได้ง่ายเป็นวงจรเช่นนี้เรื่อยไปจนผู้ป่วยเสียชีวิต ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันของผู้ป่วยและผู้ดูแล พบว่าผู้ป่วยและผู้ดูแลมีการรับรู้เกี่ยวกับภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันแบ่งเป็น 3 ส่วน

- 1) การรับรู้ถึงอาการนำก่อนการเกิดภาวะหายใจยากลำบากของผู้ป่วยและผู้ดูแล
- 2) การรับรู้อาการขณะเกิดภาวะหายใจยากลำบากของผู้ป่วยและผู้ดูแล
- 3) การรับรู้ปัจจัยที่ทำให้เกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลัน

1) การรับรู้ถึงอาการนำก่อนการเกิดภาวะหายใจยากลำบากของผู้ป่วยและผู้ดูแล

อาการนำ คือ อาการที่จะเกิดขึ้นก่อนการเกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลัน เป็นอาการที่ผู้ป่วยจะสังเกตตัวเองว่าจะเกิดอาการใดมาก่อน และเมื่อเกิดอาการเหล่านี้ขึ้นอีกไม่นานจะเกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันขึ้น ซึ่งอาการบางอาการผู้ดูแลสังเกตเห็นได้เช่นกัน เช่น อาการไอมีเสมหะเหนียวข้นอาการหายใจไม่ออก ไม่เต็มอิ่ม หายใจมีเสียงวี๊ด ๆ เหนื่อยแตกตามร่างกายเป็นเม็ด ๆ หงุดหงิดอารมณ์ ซึ่งเป็นอาการนำก่อนการเกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลัน หรือบางครั้งก็ไม่มีอาการนำมาก่อน ดังนี้

(1) **ไอมีเสมหะเหนียวข้น**พบว่าผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังจะมีอาการไออยู่เป็นประจำ แต่เมื่อจะเกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลัน ผู้ป่วยและผู้ดูแล จะสังเกตได้ว่าเกิดอาการไโมากขึ้น ถี่ขึ้น มีน้ำมูก มีเสมหะเหนียวข้นหายใจครืดคราด เหนียวในคอ เหมือนมีเสมหะจำนวนมากขวางคอกอยู่ เสมหะเปลี่ยนจากสีขาวเป็นเหลืองหรือเขียว จำนวนมากเมื่อไม่สามารถกำจัดเสมหะในทางเดินหายใจได้ก็จะไโมากขึ้น ไโถี่ขึ้นจนเกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันขึ้น

“...ไโมา 2-3 วันแล้วหมอ น้ำมูกใสๆตลอด ไโมีขี้เสลดชั้นบางที่เขียว บางที่เหลือง หายใจครืด ๆ แบบเสลดมันเยอะ อีกไม่นานหรือเดี๋ยวก็จะเริ่มเหนียว...” (P02 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2556)

“...เวลาออกแรงมาก ๆ มันจะไอเขียวเสมหะเหนียว เหนียวคอ พอเริ่มไโถี่ ๆ ก็รู้แล้วว่าต้องเหนียว ก็ถ้าไอเสมหะเยอะ ไโติด ๆ กันนั้น

แหละคราวนี้ล่ะ มันจะค่อย ๆ แน่นขึ้นมาเลยหายใจแทบไม่ได้...”

(P03 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2556)

“...เห็นแกไอเรื่อย เดี่ยวไอบ้าง เดี่ยวไอน้อย เห็นบางทีไอน้อยก็ เหนื่อยบางทีลุบแกบอกป้าว่ามีเสมหะเหนียวติดคอ ป้าต้องคอยตม น้ำอุ่นไม่ให้ขาดกระตักแกต้องคอยจับอยู่เรื่อย...” (F05 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2556)

“... ผมเห็นพ่อใหญ่ไอทุกวันแหละหมอ เสมหะเหนียวขากไม่ค่อยออก แต่วันไหนเห็นไอถี่ ๆ นะอีกเดี๋ยวแกก็เหนื่อย...” (F08 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2556)

(2) **หายใจไม่ออก ไม่เต็มอิม มีเสียงวี๊ด ๆ** ผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังบางรายมีการรับรู้ถึงอาการนำก่อนเกิดภาวะหายใจยากลำบาก โดยสังเกตการหายใจของตนเองว่าจะมีอาการหายใจไม่ออก หายใจไม่ทัน หายใจไม่เต็มอิม หายใจแล้วเหมือนจุกที่คอ มีเสียงวี๊ด ๆ เวลาหายใจ ซึ่งผู้ป่วยจะรับรู้ได้ด้วยตนเอง แต่ผู้ดูแลจะไม่สามารถสังเกตการเปลี่ยนแปลงของทางเดินหายใจได้ แต่จะทราบจากการบอกเล่าของผู้ป่วยเองหรืออาจจะรับรู้ได้จากการได้ยินเสียงการหายใจที่ดังขึ้น

“...สังเกตว่ามันจะเริ่มหายใจไม่ค่อยออกหายใจเข้าออกติดขัด บางทีหายใจดังวี๊ด ๆ ก็มี...” (P05 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2556)

“...มีเสมหะแล้วคราวนี้เรารู้ตัวแล้วว่าอีกสักพักมันจะหายใจไม่ทั่วท้อง หายใจครึ่ง ๆ ท้องแบบหายใจไม่ค่อยเต็มอิมมันหายใจไม่ทันหายใจดังวี๊ด ๆ เลยมันก็แน่น ๆ จุกคอกอหอย มีตีบ ๆ ตรงคอกอหอย...” (P03 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2556)

(3) **เหงื่อแตกเป็นเม็ด ๆ** นอกจากอาการนำที่เป็นอาการแสดงให้เห็นภายนอกอย่างชัดเจนแล้ว ยังมีอาการที่ผู้ป่วยจะรับรู้ได้ก่อนที่จะเกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลัน คือ มีเหงื่อแตกเป็นเม็ด ๆ ตามร่างกาย ซึ่งอาการนี้ผู้ดูแลก็สามารถสังเกตได้เช่นกัน

“...เวลาจะเหนื่อยเหงื่อแตกเป็นเม็ด ๆ เลยหมอ เหงื่อไหลเป็นทางขนาดอากาศเย็นยังมีเหงื่อชุ่มเลยไม่รู้มาจากไหน...” (P03 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2556)

“...เวลาที่จะมีอาการระทมมอ มันร้อน เหงื่อแตกเป็นเม็ด ๆ ทั้งตัว เสื้อเปียกไปหมด...” (P07 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2556)

(4) หงุดหงิดอึดอัดอารมณ์ นอกจากอาการนำของผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังที่เป็นอาการแสดงทางกายให้รับรู้ก่อนที่จะเกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันขึ้นแล้ว ยังมีอาการทางจิตใจที่แสดงออกทางอารมณ์ ผู้ป่วยจะมีอาการหงุดหงิดง่าย รู้สึกอึดอัด อารมณ์จะไม่ค่อยดี

“...สังเกตว่ามันจะเริ่ม หงุดหงิด ถ้าเราจะมีอาการเหนื่อยเราจะอึดอัด อารมณ์ไม่ค่อยดีใครทำอะไรให้ก็ไม่ถูกใจ...” (P01 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2556)

“...เวลาพอเขาเริ่มไอถี่ ๆ จะเหนื่อยเห็นอารมณ์เสียทุกที หงุดหงิดตลอด...” (F07 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2556)

(5) ไม่มีอาการนำ พบว่าบางครั้งการเกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันก็เกิดขึ้นเองโดยไม่มีอาการนำที่จะแสดงให้ผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง และผู้ดูแล สามารถรับรู้ได้อยู่ ๆ จะเหนื่อยก็เหนื่อยเองไม่ได้มีอาการนำทุกครั้งเสมอไป

“...บางที่ไม่ไอทุกครั้งหรือบางที่ไม่ไอเลยก็เหนื่อย ไอทุกวันแหละนั่งอยู่บางทีก็เหนื่อยไม่แน่นหรือหอบ...” (P03 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2556)

“...ก็ไม่รู้อยู่ที่ ๆ ก็เหนื่อยเองแหละหอบบางทีนั่งอยู่เฉย ๆ ก็เหนื่อยขึ้นมาเอง” (P06 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2556)

“...มันเหนื่อยเองนะ คล้าย ๆ ว่าปอดเรามาไม่ดีแล้ว บางทียังไม่ทันทำอะไรเลยก็เหนื่อยซะแล้ว...” (P07 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2556)

“...ไม่รู้สิครับอาการนำ เห็นแกอีกทีก็หอบแล้วไอก็ไออยู่ประจำไม่เคยสังเกต...” (F08 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2556)

2) การรับรู้อาการขณะเกิดภาวะหายใจยากลำบาก ของผู้ป่วย และ ผู้ดูแลหลัก

พบว่าเมื่อเกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันของผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังในแต่ละครั้ง ผู้ป่วยจะรับรู้ได้ถึงอาการเหนื่อยหอบ หายใจมันไม่ค่อยสะดวก หายใจไม่คล่องไม่สุด แน่นหน้าอก เหมือนใจจะขาด ขยับตัวไม่ได้ นอนราบไม่ได้ อาการเหล่านี้ ทำให้เกิดความทุกข์ทรมานอย่างมากแก่ผู้ป่วย

(1) เหนื่อยหอบ หายใจไม่คล่องไม่สุด เมื่อเกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลัน ผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังจะมีการรับรู้ถึงอาการ เหนื่อยหอบ หายใจไม่สะดวกไม่คล่องไม่สุด หายใจไม่ทัน เปรียบได้เหมือนจะขาดใจเสียชีวิต เพราะจากการอุดกั้นของทางเดินหายใจผู้ป่วยจึงต้องใช้แรงในการหายใจเพิ่มมากขึ้น ถี่ขึ้นใช้แรง และกล้ามเนื้อในการช่วยหายใจมากขึ้น จึงเกิดอาการเหนื่อยหอบ หายใจไม่คล่อง ไม่สุดผู้ป่วยจึงรับรู้การเกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันนี้อยู่บ่อย ๆ ส่วนผู้ดูแล จะรับรู้อาการภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันจากที่ผู้ป่วยบอกเล่า และสังเกตจากอาการของผู้ป่วยเอง ซึ่งจะสังเกตพบอาการหอบตัวโยน หายใจซีโครงบานร่วมด้วย

“...มันเหนื่อย หายใจไม่เข้า มันจะหายใจเร็ว หายใจไม่คล่องไม่สุด หายใจไม่เต็มปอดจะหายใจเข้า หายใจออกทีลำบาก เหนื่อยมาก...”
(P05 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2556)

“...หายใจไม่ค่อยสะดวกหายใจมันไม่อิ่ม หายใจไม่ทัน แล้วเวลาหายใจดังวี๊ด ๆ หายใจไม่เต็มอิม ไม่สุดหายใจต้องใช้แรงอย่างมาก เวลาหายใจ...” (P06 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 กันยายน 2556)

“...มันหายใจแบบไม่เต็มอิมแค่ครึ่ง ๆ ปอดน่าจะหมดเดินแทบไม่ได้เลย ขยับแล้วก็เหนื่อย...” (P03 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2556)

“..เห็นหอบตัวโยนมาเขียว หายใจดังวี๊ด ๆ ซีโครงบานเลย เดินมาหาฉันเวลาแกลไม่ไหว...” (F02 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2556)

“...เค้าไม่ค่อยบอกหรือหอบ สังเกตเอาเองบางทีเห็นนั่งหายใจเหนื่อยซีโครงบานเขียว...” (F03 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2556)

(2) นอนราบไม่ได้ นั่งฟูบโตะยันสว่าง เมื่อเกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันขึ้น ผู้ป่วยจะนอนราบไม่ได้ ต้องนอนศีรษะสูงตลอดเวลา หรือต้องนั่งฟูบกับโตะเพื่อให้ปอดและถุงลมมีการขยายตัวอย่างเต็มที่แม้แต่ตอนนอนจึงพบว่าผู้ป่วยต้องนั่งหลับ

“...มันขยับตัวไม่ได้ นอนก็ไม่ได้ ต้องนั่งหลับเอนหลังมากยังไม่ได้เลย
เหนื่อยมาก ๆ” (P03 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2556)

“...ขยับไม่ได้หรือกหมอ เวลาหอบขึ้นมา นิ่งนิ่ง ๆ ได้อย่างเดียวนอน
ยังไม่ได้เลย ผมเคยนอนพบกับหมอนบนโต๊ะถึงสว่างเลย” (P07
สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2556) “...ตอนนั้นเป็นเยอะไม่ยอมมา
หาหมอ เห็นป่าเค้าเอนหลังไม่ได้เลยต้องนั่งตลอด” (F04สัมภาษณ์
เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2556)

“...ฉันเห็นเวลาเหนื่อยเนี่ย นั่งพับบอยู่กับโต๊ะยันสว่าง บอกนอนไม่ได้
มันอี๊ดอี๊ด” (F06 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 กันยายน 2556)

**(3) แน่นหน้าอกเหมือนใจจะขาดเนื่องจากหอบของผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง
มีการอักเสบอยู่บ่อย ๆ** ทำให้หน้าตัวขึ้น และพยาธิสภาพของโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังนั้นมีการทำลาย
ของถุงลม หลอดเลือด เมื่อมีการหายใจเข้าครั้งต่อไป อากาศจะเข้าไปถึงถุงลมได้น้อยลง ทำให้ผู้ป่วยมี
ภาวะพร่องออกซิเจน และคาร์บอนไดออกไซด์ในเลือดสูงเพราะไม่สามารถขับออกมาได้หมด ทำให้
มีอาการเหนื่อย แน่นหน้าอกมาก ผู้ป่วยจึงรู้สึกเหมือนจะขาดใจจากการหายใจไม่ได้

“... เวลาเหนื่อยมันทรมาณหาหมอ หายใจไม่ทัน หายใจมันจะแน่น
เหมือนใจจะขาด ตามตัวเหงื่อออกเป็นเม็ด ๆ อี๊ดอี๊ดไปหมด...” (P01
สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 28 กันยายน 2556)

“...เวลาเหนื่อยเหงื่อแตกเป็นเม็ด ๆ เลยมันเหนื่อยทรมาณ แน่น
หน้าอกแน่นมาก หายใจไม่ได้ทรมาณมากหมอ เหนื่อยบางทีเหมือน
จะขาดใจ...” (P02 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2556)

“...ตอนหอบแบบเหมือนจะขาดใจซะให้ได้ แน่นหน้าอกด้วย เหนื่อย
แน่นหน้าอกเหมือนใจจะขาดบางทีหายใจต้องอ้าปากช่วย...” (P03
สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2556)

“... มันเหนื่อยแน่นหน้าอก เหมือนใจจะขาดเหมือนจะจมน้ำ เหมือน
จะขาดใจตาย มันบอกไม่ถูก...” (P04 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม
2556)

“...มันหอบเหมือนจะขาดใจใจจะขาดซะให้ได้เลยก็มันหายใจไม่ทัน
เหมือนใจจะขาด...” (P04 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2556)

“...มันแน่นหน้าอกมากหายใจไม่เข้า แน่นเหนื่อยเหมือนหายใจไม่ได้

เหมือนจะขาดนี้กว่าจะตายแล้วผม” (P04 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2556)

(4) **ขยับเขยื้อนตัวไม่ได้** เมื่อผู้ป่วยมีการเคลื่อนไหวร่างกายทำให้ร่างกายต้องการออกซิเจนเพิ่มมากขึ้น ผู้ป่วยหายใจเร็วมากขึ้น เกิดอาการแน่นหน้าอกมาก ๆ เพื่อต้องการลดอาการหอบเหนื่อยผู้ป่วยจึงพยายามนั่งอยู่นิ่ง ๆ ไม่สามารถขยับเขยื้อนตัวได้เพราะถ้าขยับจะทำให้เหนื่อยมากขึ้นเรื่อย

“...ตอนหอบ เดินแทบไม่ได้เลย ขยับแล้วก็เหนื่อย ยิ่งขยับตัวยิ่งเหนื่อยเลยต้องนั่งนิ่ง ๆ อยู่เฉย ๆ...” (P03 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2556)

“... มันขยับเขยื้อนตัวไม่ได้แทบคลานเลย มันบอกไม่ถูกยิ่งขยับยิ่งแน่น มันแน่นขึ้นแน่นขึ้น แม่แต่จะพูดยังเหนื่อยเลย...” (P04 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2556)

“... ตอนเหนื่อย ไม่กล้าขยับตัว ขยับแล้วเหนื่อย ต้องนั่งนิ่ง ๆ...” (P08 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2556)

3) **การรับรู้ปัจจัยที่ทำให้เกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลัน** ผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังและผู้ดูแลได้รับรู้ถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันจากประสบการณ์ที่เคยสัมผัสกับปัจจัยเหล่านั้นและมีภาวะหายใจยากลำบาก ซึ่งมีหลายปัจจัยที่ทำให้เกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันจากการศึกษาสามารถสรุป ดังนี้

- (1) ปัจจัยจากสิ่งแวดล้อม : **มลภาวะเป็นพิษ**
- (2) ปัจจัยจากสภาวะอากาศ : **หนาวก็เหนื่อย ฝนก็เหนื่อย**
- (3) ปัจจัยจากการติดเชื้อในระบบทางเดินหายใจ : **เป็นหวัดคัดจมูก**
- (4) ปัจจัยจากลักษณะการทำงาน : **งานที่ใช้แรง ต้นเหตุของการหอบ**

(1) **มลภาวะเป็นพิษ** ผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง และผู้ดูแล รับรู้ว่าสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผู้ป่วยเกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลัน ทั้งมลภาวะนอกบ้าน เช่น ควันจากการเผาไหม้ขยะ ควันจากบุหรี่ปริศจากคนนอกบ้าน และฝุ่นละออง โดยเมื่อมีปัจจัยดังกล่าวเข้าไปในทางเดินหายใจในผู้ป่วย จะกระตุ้นให้เกิดการอักเสบขึ้นในหลอดลมและเนื้อปอดทำให้มีการเกิดพยาธิสภาพที่เนื้อปอด และหลอดลมเล็ก ๆ มีการสร้างมูกมากกว่าปกติเกิดการอุดกั้นทางเดินหายใจทำให้ผู้ป่วย เกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันขึ้น

- **กลืนบุหรี่ป้อนให้หอบ** ผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังที่เลิกสูบบุหรี่แล้ว และยังคงสูบบุหรี่อยู่ เมื่อได้กลืนบุหรี่ป้อนจากคนที่คนอื่นสูบ หรือจากการที่ผู้ป่วยสูบบุหรี่เองจะกระตุ้นให้มีอาการไอหรือถ้าไออยู่แล้ว จะทำให้ไอมากขึ้นมีเสมหะเหนียวมากขึ้น ร่วมกับที่ผู้ป่วยมีพยาธิสภาพที่ปอดอยู่แล้ว ทำให้ผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังเกิดภาวะหายใจลำบากได้มากขึ้น

“...ได้กลืนบุหรี่ป้อนที่รู้สึกเหม็นแล้ว พาลจะทำให้เหนื่อยขึ้นมาเลย, เห็นเขาสูบกินแล้วเหม็นได้กลืนเข้าก็จะหอบ...” (P01 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2556)

“...ก็ไอพวกควันบุหรี่ป้อนที่เมื่อก่อนสูบจึ่งเดี๋ยวนี้ไม่ได้ ตอนเลิกครั้งแรกแล้วกลับไปสูบใหม่ มันอดไม่ได้ ประกอบกับไออยู่แล้วเลยไอใหญ่ ช่วงนั้นเหนื่อยเกือบทุกวัน นอนโรงพยาบาลบ่อย...” (P03 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2556)

“...ไม่มีเหนื่อยหอบมาได้สัก 2-3 อาทิตย์ได้ พอดีเลิกบุหรี่ป้อนได้ด้วย...” (P05 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2556)

“...พอสูบบุหรี่เดี๋ยวก้อแล้วพอสูบบุหรี่เสมหะมันก็เยอะเหนียว แต่พอกำจัดเสมหะออกได้เดี๋ยวก้อสูบอีกแล้ว อดไม่ได้...” (P06 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2556)

“...ก็ลูกชายแหละสูบ พอได้กลืนเหมือนกันได้ควันแล้วเริ่มแน่นหน้าอกเลยพอได้กลืนไอพวกควัน ๆ เนี่ยชอบเหนื่อยนะ...” (P07 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2556)

- **ควันเผาขยะยิ่งดมยิ่งหอบ** จากการศึกษาเมื่อผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังต้องอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีการเผาขยะ ควันจากการเผาไหม้ขยะ จะเป็นปัจจัยกระตุ้นให้เกิดอาการไอ หลอดลมหดเกร็ง มีเสมหะเหนียวมากขึ้น ทำให้ผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังเกิดภาวะหายใจลำบากได้

“...ข้างบ้านเขาเผาขยะ ได้ควันแล้วเริ่มแน่นหน้าอกเลยพอได้กลืนไอพวกควัน ๆ เนี่ยชอบเหนื่อยนะ...” (P07 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2556)

- **ฝุ่นละออง** เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังรับรู้ ว่าเป็นกระตุ้น สิ่งที่ทำให้ผู้ป่วยเกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันได้ โดยผู้ป่วยหายใจเอาฝุ่นละอองเข้าไปในระบบทางเดินหายใจ หลอดลมที่ไวต่อการกระตุ้นเกิดการอักเสบ ตีบแคบลง พร้อมกับมีการหลั่งมูก ทำให้มีภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลัน รวมถึงฝุ่นละอองจากสัตว์เลี้ยง เช่น ขนสุนัข

“...แล้วก็ชอบ บางครั้งทำงานอยู่ฝุ่นเยอะก็เหนื่อยเชียว...” (P02 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2556) “...ก็มีนะเคยข้างบ้านเขาเผา ขยะ ได้ควันแล้วเริ่มแน่นหน้าอกเลยพอได้กลิ่นไอพวกควัน ๆ เหนื่อย ชอบเหนื่อยนะ...” (P07 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2556)

(2) ปัจจัยจากสภาวะอากาศ : หนาวก็เหนื่อย ฝนก็เหนื่อย

หนาวก็เหนื่อย ฝนก็เหนื่อย จากการที่อำเภอบางปะอินมีสภาพอากาศ 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ซึ่งสภาพอากาศดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงตลอดทั้งปีโดยเฉพาะมีหน้าฝนและหน้าหนาวรวมกันถึง 9 เดือน เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของอากาศ ทำให้อุณหภูมิเปลี่ยนแปลงด้วย เดี่ยวร้อน เดี่ยวหนาว ทำให้ผู้ป่วยซึ่งมีสภาพทางเดินหายใจที่ไวต่อการกระตุ้นประกอบกับผู้ป่วยมีภูมิคุ้มกันของร่างกายต่ำอยู่แล้ว จึงทำให้เกิดการติดเชื้อระบบทางเดินหายใจได้ง่าย ผู้ป่วยจะมีอาการเป็นหวัด คัดจมูก มีน้ำมูกใส ๆ และเสมหะมีการเปลี่ยนสี ทำให้เกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันได้ง่าย และบ่อยครั้งซึ่งจากการวิจัยพบว่าสภาพอากาศมีผลต่อภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันของผู้ป่วยทุกราย

“...ฝนตก คัดจมูก น้ำมูกใส ๆ ฟืดฟืด จะเหนื่อยเสียให้ได้นะ...” (P01 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2556)

“...ก็วันสองวันพักนี้ไม่ค่อยชอบ ฝนไม่ตกไม่หนาวก็ไม่ค่อยชอบ ถ้า ฝนตกซี อากาศเปลี่ยนนะเอาเลย อย่างฝนตก หนาว ๆ เหนียวชอบ เป็นหวัด เหนียววันนี้อากาศครึ้ม ๆ เย็น ๆ เหมือนจะมีน้ำมูกแล้ว...” (P03 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2556)

“...อืม...หนาว ๆ มันก็เหนื่อยง่ายนะหมอ เหมือนหายใจมันแห้ง ๆ แล้วทำให้ไอ นะ ไอมาก ๆ แล้วก็เหนื่อยถ้าอากาศเย็น ๆ ละก็ เหนื่อย ง่ายคล้าย ๆ ว่าเวลาหายใจจุกมันแห้ง ทำให้เป็นหวัดด้วย...” (P04 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2556)

“...อากาศก็มีส่วนนะ เวลาอากาศเปลี่ยน อากาศหนาวเหนียวทำให้เป็นหวัด พอเป็นหวัดก็เริ่มมีอาการเสมหะพันหลอดลมเชียว...” (P05

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2556)

“...หน้าหนาวผมจะเหนื่อยง่ายขึ้นนะ แต่ว่าไปแล้วหน้าร้อนก็เป็น...”

(P08 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2556)

“...ผมว่าหน้าฝนแกลงจะหอบบ่อย...” (F07 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17

ตุลาคม 2556)

(3) การติดเชื้อทางเดินหายใจ : เป็นหวัดคัดจมูก

เป็นหวัดคัดจมูก จากที่ผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังมีการติดเชื้อระบบทางเดินหายใจได้ง่าย เมื่อมีการติดเชื้อทางเดินหายใจขึ้นทำให้ผู้ป่วยมีอาการ คัดจมูก ไอบ่อย มีเสมหะมากขึ้น และ เหนื่อยขึ้น หรือเสมหะเปลี่ยนสี ส่งผลให้มีการอักเสบเกิดขึ้นทางเดินหายใจมีการตีบแคบลง อากาศสามารถผ่านเข้าออกได้น้อยลง ผู้ป่วยจึงเกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันขึ้นได้ง่าย

“...ตอนเป็นหวัดคัดจมูก มันก็จะเหนื่อยง่าย จะมีอาการคัดจมูก และ เสมหะเยอะทำให้มีอาการเหนื่อยหอบมากขึ้นพอมิน้ำมูกมันก็พาลจะ ไอ เหมือนหวัดลงคอทำอะไรไม่ได้เลยกลัวจะหอบนะซี...” (P01

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2556)

“...2 วันก่อนมันเป็นหวัดไอ เสมหะมันพันคอเลยเหนื่อย ก็มีไอมี เสมหะ เดินแล้วเหนื่อย มีไข้หวัดเพิ่มอีกอย่างด้วย เพราะทำให้ไอ แล้วเหนื่อยหอบมากด้วยคราวนี้เอาหนักเลย...” (P03 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2556)

(4) ลักษณะการทำงาน : งานที่ใช้แรง ต้นเหตุของการหอบ

งานที่ใช้แรง ต้นเหตุของการหอบ การทำงานก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลทำให้ผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังเกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันได้ เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจประกอบกับผู้ป่วยอยู่คนเดียวตามลำพังหรือบางคนอยู่ในสถานะหัวหน้าครอบครัวที่ต้องหารายได้เลี้ยงครอบครัว และผู้ป่วยส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 บางคนไม่ได้รับการศึกษาการประกอบอาชีพส่วนใหญ่ต้องใช้แรงงาน เช่น งานก่อสร้าง งานในโรงงานมันสำปะหลังการที่ผู้ป่วยต้องประกอบอาชีพทุกวัน และเป็นอาชีพที่ต้องอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีฝุ่นปูนและสารเคมี จึงกระตุ้นให้ผู้ป่วยเกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลัน หรือผู้ป่วยที่ต้องมีหน้าที่ในการเลี้ยงเด็ก ที่ต้องคอยเดินตามวิ่งตามตลอด ดังที่ผู้ป่วยได้กล่าวว่า

“...ทำงานก่อสร้างปลูกบ้านช่างไม้ระหโม, ใสไม้ฝุ่นเยอะกลิ่นไอพวก
ทินเนอร์น้ำมันสนบางที่มันเลยเลยทำให้หอบ...” (P01 สัมภาษณ์เมื่อ
วันที่ 28 สิงหาคม 2556)

“...ป่าทำงานรับจ้างที่โรงแปงมันสำปะหลังเวลาเรือมาลง โหหอบฝุ่น
มันเยอะมาก แล้วกลิ่นยาที่มันรมแปงอีก เป็นยาเคมีนะป้องกันแมลง
ผ้าปิดจมูกก็เอาไม่อยู่หอบหอบ กลิ่นมันแรงมากตอนไปทำก่อสร้าง
ระหโมฝุ่นมันเยอะมันจะไอ เวลาทำงานแล้วก็เหนื่อยมาก...” (P02
สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2556)

4.4 ส่วนที่ 4 ปัญหาและความต้องการในการจัดการกับภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันที่บ้าน ของผู้ป่วย ผู้ดูแล และบุคลากรด้านสุขภาพ

เมื่อเกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันขึ้นที่บ้านในแต่ละครั้ง ผู้ป่วยและผู้ดูแลต้องเรียนรู้
ที่จะจัดการภาวะนั้นให้สงบตั้งแต่เริ่มเกิดอาการ หรือถ้าไม่สามารถจัดการภาวะนั้นให้สงบได้ ก็ต้อง
ลดความรุนแรงให้น้อยลงบ้าง ก่อนการตัดสินใจมารับการรักษาที่โรงพยาบาลในการจัดการแต่ละครั้ง
จะเกิดปัญหา ความต้องการที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้ป่วยและผู้ดูแลสามารถจัดการกับภาวะหายใจ
ยากลำบากเฉียบพลันที่บ้านได้เป็นผลสำเร็จ

1. ปัญหาในการจัดการกับภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันที่บ้านของผู้ป่วยผู้ดูแล
2. ความต้องการในการจัดการกับภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันที่บ้านของผู้ป่วย ผู้ดูแล

1. ปัญหาในการจัดการกับภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันที่บ้านของผู้ป่วยผู้ดูแล

เนื่องจากผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังเป็นผู้สูงอายุที่ต้องอยู่บ้านตามลำพังขาดผู้ดูแลใกล้ชิด
ในเรื่องของความจำเสื่อมถอยลงไม่สามารถจดจำในสิ่งที่บุคลากรสุขภาพถ่ายทอดไปได้หมด ผู้ดูแล
ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้ในเรื่องของการรักษารวมทั้งระบบบริการของทางโรงพยาบาลยังไม่
ครอบคลุม และ เป็นในแนวทางเดียวกัน ทำให้ผู้ป่วยและผู้ดูแล ไม่มั่นใจในการดูแลขณะเกิดภาวะ
หายใจยากลำบากเฉียบพลันได้เองที่บ้าน จากการศึกษาสามารถรวบรวมปัญหาและความต้องการของ
ผู้ป่วยโรคปอด อุดกั้นเรื้อรังและผู้ดูแล ได้ดังนี้

1) **ขาดคนดูแล** ผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังขาดผู้ดูแล เนื่องจากปัจจัยหลาย ๆ อย่าง
เช่น สภาพสังคมของคนในอำเภอบางปะอิน คือ คนวัยหนุ่มสาวต้องออกไปทำงานนอกบ้านเพื่อหา
รายได้มาใช้จ่ายในครอบครัว เด็กต้องเรียนหนังสือที่โรงเรียน ทำให้ ผู้ป่วยต้องใช้ชีวิตอยู่บ้านตาม
ลำพังในช่วงเวลากลางวัน หรือผู้ป่วยบางรายมีผู้ดูแลที่เป็นคู่ชีวิตอยู่ด้วย แต่เนื่องอายุที่ใกล้เคียงกัน
จากสภาพร่างกายที่เสื่อมถอยเหมือนกันจึงไม่สามารถช่วยดูแล และจัดการกับภาวะหายใจยากลำบาก
เฉียบพลันให้กับผู้ป่วยได้จึงเสมือนว่าขาดคนดูแล ดังผู้ป่วยกล่าวว่า

“...กลางวันลูกสาวกับลูกชายไปทำงาน ส่วนภรรยาไปขายของที่พระอินทร์ผมอยู่คนเดียวทุกวันแหละ พอค่ำ ๆ เขาก็กลับมา...” (P03 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2556)

“...กลางวันอยู่กัน 2 คนตายาย แคเดินไปเดินมาในบ้าน ลูกไม่ค่อยอยากให้ไปไหนเองกลัวผมหกล้ม ตาก็ไม่ค่อยเห็นเวลาเป็นหนักนอนโรงพยาบาลมันยุ่งวุ่นวาย ไม่มีคนเฝ้าเขาทำงานกันหมดบางที่ลูกชายก็ต้องหยุดขายของมาเฝ้า...” (P07 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2556)

“...พ่อเค้าอยู่ 2 คนกับแม่ตอนกลางวัน ผมต้องไปขายของ แต่ก็เที่ยวมาดู แม่ก็ขำแข็งไม่ค่อยดี ก็ห้วงคนแก่ 2 คนอยู่กันเอง...” (F07 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2556)

ยังมีผู้ป่วยมีสถานภาพหย่าร้าง อยู่คนเดียวตามลำพัง บุตรไปทำงานต่างจังหวัด ต้องอาศัยเพื่อนบ้านใกล้เคียงในการดูแลนำส่งโรงพยาบาลเมื่อเกิดภาวะหายใจยากลำบากเท่านั้น

“...ป้าอยู่คนเดียวเล็กกับแฟน มีคนข้างบ้านส่วนใหญ่เค้ามาคุยด้วย เวลาหอบมาก ๆ ก็เรียกเค้าแต่ไม่บ่อย เกรงใจเค้าลูกชายก็ทำงานต่างจังหวัดปีนึงจะมาสักครั้งสองครั้ง...” (P02 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2556)

“...แกอยู่คนเดียว ไม่มีญาติพี่น้อง สามเฒ่าก็อยู่หลังบ้านนั่นแหละ แต่เค้าเล็กกันไม่ถูกกันไม่เคยมาคุยคำดูดี...” (F02 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2556)

2) ขาดความรู้ และ ข้อมูลในการดูแลตนเอง ผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังและผู้ดูแลส่วนใหญ่เมื่ออยู่บ้านจำเป็นต้องเรียนรู้ในการดูแลตนเอง ทั้งขณะที่โรคสงบ และโดยเฉพาะเมื่อเกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันขึ้น เช่น เรื่องการรับประทานยา การพ่นยาขยายหลอดลม อาหารการหลีกเลี่ยงปัจจัยกระตุ้น การฝึกการหายใจ เป็นต้น แต่ด้วยสภาพร่างกายที่เจ็บป่วย สูงอายุ โรคแทรกซ้อน ความจำที่เสื่อมถอย และการบริการที่ยังไม่ครอบคลุม ทำให้มีการให้ข้อมูลในการดูแลตนเองแก่ผู้ป่วยได้น้อย ระยะเวลาในการให้ข้อมูลน้อย ขาดการแนะนำซ้ำ ๆ และไม่ครอบคลุมถึงผู้ดูแลด้วย เนื่องจาก

ส่วนใหญ่เวลาผู้ป่วยมารับบริการนั้น ไม่มีผู้ดูแลมาด้วย ทำให้ผู้ดูแลไม่ได้รับข้อมูลในส่วนนี้ และไม่มี การสื่อสารกันระหว่าง ผู้ป่วย ผู้ดูแล บุคลากรด้านสุขภาพ

“...กับข้าวทำเอง โดยมากจะกินผักบั้งผักกับน้ำปลาประจำไม่รู้หрок หมอต้องกินอะไรถึงดี มีอะไรก็กินไป...” (P02 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2556)

“...เวลาหอบก็ไม่รู้ทำยังไงก็ลองพ่นยาหลายครั้งแล้ว พ่นเป็นสิบครั้ง เลย ก็ยังไม่หายรอไม่ไหวเหนื่อยมาก ๆ แล้วค่อยไปโรงพยาบาล...”

(P05 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2556)

“...ไม่ได้ทำหрокหมอกฝีกหายใจนะ จำไม่ได้หมอสอนได้ยืนมั่งไม่ได้ยืน มั่ง หูตาไม่ดีหมอกเคยสอนครั้งนึงจำไม่ได้แล้ว...” (P07 สัมภาษณ์เมื่อ วันที่ 22 พฤศจิกายน 2556)

“...ไม่รู้หрокหมอก เวลาหมอนัดลูงไปโรงพยาบาลเอง ฉันทไม่เคยไป ด้วยนอกจากเป็นหนัก ๆ ลุงแกบอกว่าไปได้หมอสอนอะไรมาฉันทไม่ ค่อยรู้หрок...” (F04 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2556)

“...ผมก็มาด้วยเกือบทุกครั้งนะ แต่ไม่รู้หрокว่าหมอสอนอะไร ไม่ได้ เข้าไปฟัง ผมก็ยังสูบบุหรี่อยู่ว่าจะเลิกเหมือนกัน แต่ผมไม่ได้สูบกี้แล้ว ๆ นะเวลาสูบจะออกไปสูบนอกบ้าน...” (F07 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2556)

3) ไม่มั่นใจในการดูแลขณะเกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลัน การเกิดภาวะหายใจ ยากลำบากเฉียบพลันเป็นภาวะที่ส่วนใหญ่มักจะเกิดที่บ้านซึ่งผู้ป่วยและผู้ดูแล ต้องจัดการกับภาวะนี้ ด้วยตนเองโดยปราศจากการช่วยเหลือของบุคลากรด้านสุขภาพ พบว่าผู้ป่วยไม่สามารถจดจำวิธีการ ความรู้ที่บุคลากรสุขภาพสอน ผู้ดูแลขาดการมีส่วนร่วมในการรักษา ขาดความรู้ในเรื่องโรคปอดอุดกั้น เรื้อรัง และความรู้ในการดูแลขณะเกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลัน จึงทำให้ผู้ป่วยและผู้ดูแลรู้สึก ไม่มั่นใจว่าจะสามารถจัดการกับภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันได้

“...ไม่รู้หрокหมอก เหนื่อยมาผมก็แค่พ่นยา กินยา ถ้าไม่เบาก็ต้องรีบไปหา หมอแล้ว ไม่รู้จะทำยังไงต้องพังกี้หมอกแล้วแหละ...” (P01 สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2556)

“...ป้าก็กลัวเหมือนกันเวลาแก็เป็นเยอะ ๆ ทำอะไรไม่เป็นไม่รู้ต้องทำ

ยังไง ต้องโทรเรียกลูกมาก่อนจะช่วยหีบยาให้ก็ไม่รู้ว่ายาอะไร มัน
หลายหลอดกลัวจะผิด...” (F01 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม
2556)

4) เดินทางไม่สะดวก พบว่าการเดินทางเป็นปัจจัยสำคัญอีกอย่างหนึ่ง ที่จะเป็นตัวกำหนดถึงการรับรู้ที่จะประเมินอาการของภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันของผู้ป่วยว่า มีอาการอย่างไร หรือ เมื่อเกิดภาวะหายใจยากลำบากได้ทำการจัดการแล้วเป็นอย่างไร อาการไหนที่ต้องเริ่มเดินทางมาโรงพยาบาล เพราะถ้าประเมินตนเองเข้าไปประกอบกับการเดินทางที่ไม่สะดวกแล้ว อาจทำให้มารับการรักษาที่โรงพยาบาลล่าช้าซึ่งเป็นอันตรายแก่ผู้ป่วยเป็นอย่างยิ่ง

“...ตึก ๆ ไม่มีรถหรือรถหมอ ฉันเลยต้องทนเอา ไม่ไหวจริง ๆ ถึงไปเรียกช่างบ้านมาส่งบางทีก็ให้รถคนงานมาส่งแต่ก็เกรงใจเค้า...” (P02 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2556)

“...ถนนในซอยรถเข้าไม่ได้หรือรถหมอ มันเป็นแค่ถนนแคบๆ ไว้เดินจักรยานกับรถมอเตอร์ไซด์พอวิ่งได้ ต้องเดินออกไกลกว่าจะถึงรถบางทีเหนื่อยจนเดินไม่ไหวต้องหามกันเลย...” (P04 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2556)

5) การดูแลไม่ครอบคลุมตามความต้องการของผู้ป่วยและผู้ดูแล พบว่าการให้บริการด้านสุขภาพก็เป็นอีกส่วนสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังและผู้ดูแลสามารถจัดการกับภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการศึกษาการให้บริการด้านสุขภาพของคลินิกหอบหืดของโรงพยาบาลบางปะอิน สรุปว่ามีส่วนที่ยังไม่ครอบคลุม 2 ส่วนด้วยกัน คือ

(1) เวลาสอนน้อย การให้บริการด้านการให้ข้อมูลเกี่ยวกับโรค การเกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันและการดูแลตนเองที่บ้าน รวมถึงการฟื้นฟูสมรรถภาพปอดยังไม่ครอบคลุม เช่น การให้บริการวัคซีนไข้หวัดใหญ่ ระบบบริการจะมีการคัดกรองและฉีดให้กับผู้ป่วยโรคเรื้อรังทุกคน แต่ยังไม่มีการจดบันทึกที่ชัดเจน ส่วนคนไข้ที่ยังไม่ได้รับทางคลินิกจะให้บริการในสัปดาห์ที่ 4 ของทุกเดือนในส่วนของ การเดินเพื่อประเมินสมรรถภาพปอด 6 นาที ซึ่งถ้าผู้ป่วยไม่ได้ส่งไปผู้ป่วยก็จะไม่ได้รับวัคซีนในส่วนของ การสอนการหายใจ การออกกำลังกาย ทางคลินิกจะให้บริการในสัปดาห์ที่ 4 ของทุกเดือน ในส่วนของ การเดินเพื่อประเมินสมรรถภาพปอด 6 นาที เช่นกัน ซึ่งเป็นการสอนทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม ใช้ระยะเวลาในการสอนสั้นเพียงแค่ประมาณ 5 นาที ซึ่งในผู้สูงอายุจึงไม่สามารถจดจำ และนำไปใช้ได้ถูกต้อง และผู้ป่วยไม่ได้รับการสอนทุกคน ส่วนการให้ความรู้

เกี่ยวกับโรคนั้น เนื่องจากพยาบาลที่โต๊ะคัดกรองผู้ป่วยมีเพียงคนเดียวไม่สามารถให้บริการเรื่องของการสอน การให้ความรู้ ได้ครอบคลุม

“...หมอเคยสอนครั้งนึง เรื่องการขยายปอดนะ จำไม่ได้แล้วนานแล้ว...” (P05 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2556)

“...เวลาที่สอนคนไข้ หนูว่ามันน้อยไปนะ แค่เดือนละครั้งเอง ครึ่งวันอีกตาหาก วันนั้นก็แค่แต่สื่อกว่าตนเอง...” (H05 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2556)

(2) **ไม่รู้เรื่องแนวทางรักษา** ระบบการให้บริการการรักษา การให้การรักษาผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง มีการจัดทำแนวทางโดยสหสาขาวิชาชีพ ในการให้บริการทั้งในคลินิก ห้องฉุกเฉิน ผู้ป่วยใน และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล แต่แนวทางดังกล่าวยังไม่มีการประชุมชี้แจง หรือการอบรมเพื่อแจ้งให้เจ้าหน้าที่สุขภาพทุกหน่วยทราบเพื่อให้การรักษาในแนวทางเดียวกัน การรักษาจึงไม่สอดคล้องกันในแต่ละจุด

“...พี่ยังไม่เคยรู้เลยว่ามีGuidelineที่ ER เลย น่าจะมีการอบรมเรื่องการดูแลผู้ป่วยมั่ง จะได้เป็นแนวเดียวกัน...” (H03 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2556)

“...ก็มีระบบ Consult ทางโทรศัพท์กับหมอนะในเวลา แต่เรื่องGuideline นะไม่มี...” (H06 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2556)

2. ความต้องการในการจัดการกับภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันที่บ้านของผู้ป่วยผู้ดูแล

สิ่งที่ผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง และผู้ดูแล ต้องการในการช่วยส่งเสริมให้การจัดการกับภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันนั้นได้ผลมีประสิทธิภาพมากขึ้น คือ

1) **มีผู้ดูแลใกล้ชิด** เมื่อผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังเกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันผู้ป่วยจะเกิดความกลัว วิดกกังวล กับอาการหอบเหนื่อยที่เกิดขึ้นจนไม่สามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ด้วยตัวเอง ประกอบกับสภาพร่างกายของผู้ป่วยสูงอายุและมีโรคประจำตัวอื่น ๆ ความคล่องตัวในการจัดการกับภาวะนี้ผู้ป่วยจึงต้องการการดูแลอย่างใกล้ชิดเพื่อช่วยในการจัดการกับภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลัน

“...ก็อยู่คนเดียวนะหมอ ลูกก็ไม่ได้อยู่ด้วย เหนื่อยกลางคืนก็ต้องทน เอรอเข้าไม่รู้จะเรียกใครไปโรงพยาบาลก็เป็นเยอะ...” (P02 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2556)

“...บางทีลูกสาวกับหลานชายเค้าไม่อยู่ อยู่คนเดียวแล้วเหนื่อย ก็กลัว เหมือนกัน ไม่รู้จะไปเรียกใครยังไง...” (P08 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2556)

2) ต้องการความรู้ ข้อมูลในการดูแลตนเองเมื่อผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง และผู้ดูแล ต้องเผชิญกับภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันที่เกิดขึ้นที่บ้านเป็นส่วนใหญ่ผู้ป่วยและผู้ดูแลจึงต้องจัดการภาวะนั้นด้วยตัวเอง เพื่อลดอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับผู้ป่วย ซึ่งการที่จะจัดการกับภาวะนี้ได้จำเป็นต้องอาศัยความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ เกี่ยวกับโรค และภาวะหายใจยากลำบากเป็นอย่างดี จากบุคลากรด้านสุขภาพ แต่จากการศึกษาพบว่า การให้ความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับโรคนั้นยังมีไม่ครอบคลุม ผู้ป่วยสูงอายุ ไม่สามารถรับข้อมูลได้อย่างครบถ้วน ผู้ป่วยขาดนัด ผู้ดูแลไม่ได้เข้าร่วมกระบวนการสอน การเรียนรู้ร่วมกับผู้ป่วย จึงทำให้ผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังและผู้ดูแลจึงต้องการความรู้ข้อมูลในการดูแลตนเองและจัดการกับภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันด้วยตัวเองที่บ้าน

“...ไม่ค่อยรู้หรอกหมอบอกว่าหอบแล้วจะทำไง ทำไงไม่หอบ อยากให้หมอ สอนเยอะ ๆ จำได้บ้างไม่ได้บ้างรู้แต่ว่าหอบต้องคว่ำยาพ่นก่อนเลย...” (P05 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2556)

3) อยากให้หมอมาเยี่ยมบ้านบ่อย ๆ ในการเกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันนั้น ส่วนใหญ่มักเกิดขึ้นที่บ้าน การเยี่ยมบ้านจึงมีความจำเป็นอย่างมากในการสำรวจ เก็บข้อมูลของผู้ป่วยแต่ละราย ถึงปัญหา ปัจจัยในการส่งเสริมให้ผู้ป่วยเกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลัน และข้อจำกัด เงื่อนไขในการจัดการกับภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลัน เพื่อรวมวางแผนส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้ป่วย และผู้ดูแลสามารถจัดการกับภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันได้ด้วยตนเอง ประกอบกับบ้านของผู้ป่วยบางรายอยู่ไกล เดินทางไม่สะดวก จึงเป็นการตอบสนองความต้องการของผู้ป่วย และญาติ ในดูแลรักษาผู้ป่วยโดยที่ไม่ต้องมาโรงพยาบาลอีกด้วย

“...บางทีอยากให้หมอมาหาที่บ้านเหมือนกัน บ้านฉันไกล ลูกก็เป็น ความดันตาแก่ก็ไม่ค่อยดี หมอมารักษาที่บ้านก็จะได้ไม่ต้องไป...” (P05 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2556)

“...ให้หมอมาเยี่ยมบ้านมาสอนที่บ้านก็ดีนะ อยากให้หมอมาแบบนี้ บ่อย ๆ จะได้คุยกันนาน ๆ” (P05 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2556)

4.5 ส่วนที่ 5 ปัจจัย หรือเงื่อนไขที่มีผลต่อการจัดการกับภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลัน

จากการศึกษาพบว่าปัจจัย หรือเงื่อนไขของผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นและผู้ดูแลที่มีผลต่อการจัดการกับภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันนั้น สามารถแยกเป็น 2 ประเด็น คือ ปัจจัย หรือเงื่อนไข ของผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นและผู้ดูแลที่สามารถจัดการกับภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันได้ และปัจจัย หรือเงื่อนไขของผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นและผู้ดูแลที่ไม่สามารถจัดการกับภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันได้ด้วยตนเองที่บ้าน โดยนำมาวิเคราะห์ได้ 5 ปัจจัย และเงื่อนไข ดังนี้

1. ภาวะสุขภาพของผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง
2. ไม่สามารถตรวจพบอาการและความรุนแรงของภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันได้
3. ขาดผู้ดูแล หรือมีผู้ดูแลเป็นครั้งคราว
4. การคมนาคม
5. ความกลัว ความไม่มั่นใจในการจัดการกับภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลัน

1. ภาวะสุขภาพของผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง เป็นปัจจัยและเงื่อนไขสำคัญในการที่ผู้ป่วยจะสามารถจัดการกับภาวะหายใจยากลำบากได้ด้วยตนเองทั้งอายุที่มากขึ้น โรคประจำตัวอื่น ๆ การรับการรักษาที่ไม่ต่อเนื่องตามนัด

1) อายุเยอะสังขารไม่ไหว ผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังที่พบจะอยู่ในวัยผู้สูงอายุ เนื่องจากโรคเกิดจากการที่จะต้องได้รับสิ่งกระตุ้นที่เป็นปัจจัยในการเกิดโรค เช่น ควันบุหรี่ มลพิษ หรือสารเคมี เป็นเวลานานนับสิบปีกว่าจะแสดงอาการและในช่วงแรกจะไม่แสดงอาการที่มีผลต่อการดำรงชีวิต แต่จะเริ่มแสดงอาการระดับที่ 2 คือ เริ่มมีอาการทางคลินิก มีอาการหอบเหนื่อยเล็กน้อย มีภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลัน แต่ไม่รุนแรง ผู้ป่วยจึงเริ่มรู้สึกว่าเป็นโรคในภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุ สมรรถภาพของร่างกาย ก็จะทรุดโทรม ความคล่องตัว ความคิดความจำเสื่อมถอยตามวัย จึงทำให้ผู้ป่วยไม่สามารถจัดการกับภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันได้ด้วยตนเอง

“...เดี๋ยวนี้ทำไม่ไหวแล้ว ทำอะไรนิดหน่อยก็ไม่ไหว ร่างกายมันไม่ไหว ขึ้นไปทำงานหนักอย่างเมื่อก่อนมันจะเหนื่อยแยะ...” (P01 สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2556)

“...กำลังมันคงถอยด้วยเร็วแรงไม่ค่อยจะมีก็ 60 กว่าแล้วนะ เป็นธรรมดาร่างกายก็ทรุดโทรม หลง ๆ ลืม ๆ ไม่เหมือนตอนหนุ่ม ๆ สาว ๆ จะทำอะไรก็คล่องตัว”(P02 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2556)

“...แขนขามันไม่ค่อยดีเดินไม่ค่อยไหว มันแก่แล้วอายุเยอะสังขารมันก็ไม่ไหวแข็งขามันไม่ดี อ่อนแรง เดินยังไม่ค่อยจะไหวเลย สมอง

ความจำนั้นก็ไม่ค่อยดี เหมือนหม่อม ๆ สาว ๆ แล้วก็ เป็นโรคถุงลมปอด
อีก ทำอะไรก็เหนื่อยง่าย แก่แล้วมันก็เงี้ยแหละ...” (P06 สัมภาษณ์
เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2556)

2) มีโรคแทรก ด้วยอายุที่มากขึ้นผู้ป่วยบางคนก็มีโรคเรื้อรังอื่นร่วมด้วย เช่น โรคเกี่ยวกับ
กระดูก โรคต้อหิน เป็นต้น

“...ผมไม่ได้ทำอะไรแล้วอยู่บ้านเฉย ๆ ตาก็มองไม่ค่อยเห็นเป็นต้อหิน
ข้างขวา ลูกชายเค้าให้อยู่เฉย ๆ ไม่ต้องทำงานอะไร ตาไม่ค่อยดีเดียว
ล้ม ความจำก็ไม่ค่อยดี จดจำอะไรไม่ค่อยได้สัมนอนสัมนี่เป็นประจำ
อายุเยอะแล้วจะทำอะไรต้องคอยระวัง...” (P07 สัมภาษณ์เมื่อวันที่
22 พฤศจิกายน 2556)

3) โรคกำเริบถึงมา โรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง เป็นโรคเป็นการเจ็บป่วยที่ค่อยเป็นค่อยไป
ต้องได้รับการรักษาเป็นเวลานาน และต่อเนื่องหากได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่องเหมาะสมก็จะทำให้
อาการของโรคทุเลา มีโอกาสเกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันน้อยลง มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นแต่
หากไม่ได้รับการดูแลรักษาที่ต่อเนื่องเพียงพอก็จะส่งผลให้เกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันบ่อย ๆ
เท่านั้น ยังทำให้สมรรถภาพของปอดและร่างกายเสื่อมถอยลงเรื่อย ๆ จนกระทั่งเสียชีวิตจากการศึกษา
ผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังบางรายไม่ได้มารับการรักษาต่อเนื่องตามนัดทำให้ผู้ป่วยขาดยา ขาดการ
เข้ากระบวนการสอนเรื่องการดูแลตนเอง การประเมินร่างกาย การรับภูมิคุ้มกัน ผู้ป่วยที่ขาดนัดจึงเกิด
ภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันบ่อยขึ้นและพบว่าผู้ที่มารับรักษาต่อเนื่องสามารถควบคุมภาวะหายใจ
ยากลำบากได้โดยระบบการให้บริการ และการสอนการดูแลตนเองในเรื่องการใช้จ่ายยา หลอดลม
การใช้จ่ายด้านการอักเสบ (สเตียรอยด์) ต่อเนื่องทำให้การเกิดภาวะหายใจยากลำบากน้อยลง

“...มารักษาที่คลินิกหอบมาเข้ามานานแล้ว แล้วก็เลิกไปไม่ได้เข้าต่อเป็น
ปี ๆ แล้ว เพิ่งมาเข้าใหม่เคยหยุดรักษา แต่ก็มาเอายาที่นี้แหละ เป็นที่
ก็มาที่ ได้ยากินมั่ง ยาพ่นมั่ง บุหรี่ก็หยุดมาที่และ แต่ก็กลับไปอีก ช่วง
ที่ไม่ค่อยได้มาโรงพยาบาลด้วยช่วงนั้นทำอะไรนิดอะไรหน่อยก็เหนื่อย
แล้ว...” (P05 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2556)

2. ไม่สามารถตรวจพบอาการ และความรุนแรงของภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันได้

เนื่องจากอาการของโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังจะพบอาการหอบเหนื่อย เหนื่อยง่ายเวลาทำกิจกรรมต่าง ๆ ไอเรื้อรัง มีเสมหะโดยเฉพาะในช่วงเช้าซึ่งผู้ป่วยจะรับรู้และรู้สึกคุ้นชินกับอาการดังกล่าว แต่เมื่อมีการอักเสบที่รุนแรงเกิดขึ้นในบริเวณหลอดลม และปอดหรือความเปลี่ยนแปลงในสถานะของปอด จนนำไปสู่อาการของภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลัน ผู้ป่วยก็ยังคงมีอาการไอเรื้อรัง มีน้ำมูก เหนื่อยง่าย และอื่น ๆ ทั้งนี้ อาการเหล่านี้เหมือนในภาวะปกติ แต่อาการจะรุนแรงมากขึ้นผู้ป่วยไม่รู้ว่ร่างกายมีการเปลี่ยนแปลง ผู้ป่วยบางรายยังรู้สึกว่าเป็นอาการปกติ คิดว่าไม่เป็นอะไร มากจึงไม่ดำเนินการแก้ไขทำให้มีอาการที่รุนแรงขึ้น

1) **ไม่รู้ที่อยู่ ๆ ก็เป็นหนัก** พบว่าผู้ป่วยบางรายไม่ทราบว่ามีอาการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นกับตนเองที่จะนำไปสู่ภาวะหายใจยากลำบาก รู้สึกว่ามีอาการผิดปกติหรือมีภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันเกิดขึ้นก็รุนแรงแล้ว

“... มันเป็นเองแหละหมอ ไอ ๆ อยู่เดี๋ยวก็หอบแล้ว ไม่ทันได้สังเกต หรอก อยู่ ๆ มันก็เป็นหนักเลย...” (P07 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2556)

“...บางทีเป็นไม่รู้ตัว น้ำมูกไหล จมูกมันตัน ๆ หายใจไม่โล่งก็แค่เป็นหวัด ไป ๆ มา ๆ หอบซะนี่ก็บ่อย...” (P08 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2556)

2) **ไม่คิดว่าจะเป็นอย่างมาก** การที่ผู้ป่วยคุ้นชินกับอาการเรื้อรังของโรคที่เป็นประจำทุกวัน จึงขาดการสังเกตอาการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น หรือสังเกตพบอาการเปลี่ยนแปลงแต่คิดว่าเป็นอาการที่น่าจะกลับไปสู่ภาวะปกติได้ง่ายในเวลาไม่นาน ทำให้พลาดโอกาสที่จะจัดการหรือแก้ไขอาการที่เปลี่ยนแปลงนั้นจนนำไปสู่ภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันได้

“... ไม่รู้ซื้อมือไม่คิดว่าจะเป็นอย่างมาก แค่มีน้ำมูกนิดหน่อยเอง คิดว่ากินยาลดน้ำมูกเดี๋ยวก็ดี เรื่องไอ เป็นเรื่องธรรมดาอยู่แล้วมันไอของมันทุกวัน...” (P02 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2556)

“...เวลาเหนื่อยดี ๆ ฉันก็พ่นยาเองพ่นหลาย ๆ ครั้งคิดว่าน่าจะดีขึ้น ไม่คิดว่าจะเป็นอย่างมาก พ่นยากินยาน่าจะหาย...” (P08 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2556)

3) **ขาดผู้ดูแล หรือ มีผู้ดูแลเป็นครั้งคราว** จากผลการวิจัยพบว่าผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง ส่วนใหญ่ก็อยู่ในกลุ่มผู้สูงอายุ ประกอบกับสมรรถภาพของร่างกายก็เสื่อมถอย โรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง ที่เป็นและโรคประจำตัวอื่น ๆ ทำให้ผู้ป่วยช่วยเหลือตัวเองได้น้อยลง ต้องการการดูแลใกล้ชิด โดยเฉพาะผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังที่เกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลัน เพราะอาการมักเกิดขึ้น อย่างทันทีทันใด แต่จากสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันทำให้สมาชิกในครอบครัวที่เป็นวัยหนุ่มสาวต้อง ออกไปหารายได้ ผู้ป่วยจึงต้องอยู่ตามลำพัง หรืออยู่กับคู่สมรสที่วัยใกล้เคียงกัน และผู้ดูแลหลักที่เป็น วัยหนุ่มสาวจะสามารถดูแลผู้ป่วยได้ในวันหยุด ช่วงเย็น หรือบางคนมีวันหยุดไม่แน่นอนเพราะต้อง ทำงานเข้ากะหมุนเวียนไปเรื่อย ๆ ผู้ป่วยจึงขาดผู้ดูแลหลักเป็นครั้งคราว

“...ส่วนมากเค้าทำงานกันหมดก็อยู่กัน 2 คนตายายเป็นมาก ๆ ก็ต้อง รอลูกมาพาไปโรงพยาบาล...” (P01 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2556)

“...กลางวันอยู่กัน 2 คนตายายไม่ได้ออกไปไหนเท่าไร แค่เดินไป เดินมาในบ้านยากก็หิบบินเอง ฟนเอง ไม่อยากกวนลูกเค้าต้องเที่ยว ไปเที่ยวมากคอยดูแล เหนื่อยมากคอยโทรตามเค้า...” (P07 สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2556)

ส่วนผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังที่อยู่ในสถานะสภาพหย่าร้าง และบุตรไม่ได้อยู่ด้วย อยู่คนเดียว ตามลำพังโดยขาดผู้ดูแลหลัก ต้องอาศัยเพื่อนบ้านใกล้เคียงที่รู้จัก แต่ด้วยเพื่อนบ้านก็มีภาระที่ต้อง ดูแลผู้ป่วยที่บ้านของตนเองอยู่แล้ว จึงดูแลได้แค่ช่วยเหลือนำส่งโรงพยาบาลเวลาเกิดภาวะหายใจ ยากลำบากเฉียบพลันเป็นบางครั้งเท่านั้น

“...อยู่คนเดียว มีคนข้างบ้านส่วนใหญ่เค้ามาคุยด้วย เวลาหอบมาก ๆ ก็เรียกเค้าแต่ไม่ค่อย เกรงใจเค้า...” (P02 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2556)

4) **การคมนาคม** การเดินทางของประชาชนในอำเภอบางปะอินมี 2 ทาง คือ ทางรถยนต์ และเรือโดยสาร การเดินทางของผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง และผู้ดูแลเพื่อมารับบริการที่โรงพยาบาล บางปะอินนั้นส่วนใหญ่จะเดินทางโดยรถส่วนตัว เช่น รถยนต์ และรถจักรยานยนต์ ถ้าผู้ป่วยยังมีสภาพ ร่างกายที่แข็งแรงสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ดี ระยะทางจากบ้านมาโรงพยาบาลไม่ไกลมาก เมื่อเกิด ภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันที่ยังไม่รุนแรง ผู้ป่วยก็จะเดินทางมาโรงพยาบาลด้วยตัวเองด้วย

รถจักรยานยนต์ แต่ในส่วนของผู้ป่วยที่มีอายุมากมีโรคประจำตัวอื่นแทรกซ้อน ไม่สามารถเดินทางด้วยตัวเองได้ จะมีผู้ดูแลนำส่งโดยรถส่วนตัว หรือรถยนต์รับจ้าง ซึ่งถือว่าสะดวกสบาย รวดเร็ว แต่ในรายที่ผู้ป่วยอยู่คนเดียวไม่มีผู้ดูแลหลัก เมื่อเกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลัน และไม่สามารถควบคุมได้ ผู้ป่วยจะเดินทางมาโรงพยาบาลโดยรถประจำทาง ถ้าอยู่ในช่วงที่รถประจำทางยังให้บริการอยู่ แต่ถ้าเกิดขึ้นในช่วงเวลาหลัง 18.00 น. ผู้ป่วยต้องเหมารถ หรือจ้างวานให้เพื่อนบ้านที่มีรถยนต์นำส่ง แต่ผู้ป่วยและผู้ดูแลยังมีปัญหาอุปสรรคในการเดินทางอื่น ๆ เช่น ระยะเวลาจากที่พักอาศัยถึงถนนใหญ่ มีระยะทางที่ไกล เล็ก และแคบ ต้องเดินเท้าออกมาเพื่อขึ้นรถ หรือผู้ป่วยบางคนมีผู้ดูแลที่เป็นคู่สมรสที่สูงอายุเหมือนกัน การมองเห็นไม่ดี บ้านอยู่ไกล และการจราจรคับคั่ง ไม่สะดวกในการเดินทาง หรือบางครั้งเกิดอาการขึ้นขณะที่ผู้ดูแลต้องไปทำงาน ต้องโทรศัพท์ตามให้มารับผู้ป่วยที่บ้าน ซึ่งเป็นปัญหาในการเดินทางเป็นอย่างมากทำให้การเดินทางมารับการรักษาที่โรงพยาบาลเมื่อเกิดภาวะหายใจยากลำบากล่าช้า

“...ให้ลูกพามาส่งโรงพยาบาลเวลาเหนื่อยมาก ๆ เค้ามั้รถกระบะแต่ก็ต้องโทรบอกนะ อยู่คนละบ้าน...” (P01 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2556)

“...ทนายเอา พ่นยาหลาย ๆ ครั้งแล้วก็ทนายเอา ไม่หายก็ไปหาหมอขึ้นรถประจำทางไปถ้ามีดก็จ้างรถไปข้างบ้านเค้ามั้รถใหญ่ แต่บางครั้งดึกมากเค้ามั้ไม่ไปให้ ก็ทนายรอเช้าออกมาไม่ได้ ไม่มีรถมา...” (P02 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2556)

“...ผมเหนื่อยผมก็ขี่มอเตอร์ไซด์มาโรงพยาบาลเองตอนกลางวันอยู่คนเดียว พอขี่ได้ บ้านใกล้แค่นี้เอง...” (P03 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2556)

“...เวลาเหนื่อยมาก ๆ เดินก็ไม่ไหวกว่าจะออกไปถึงหัวถนนมันไกลรถเข้าไม่ได้ทางมันแคบเข้าได้แต่รถเครื่อง...” (P04 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2556)

“...อยู่ตรงโรงถ่ายนะไม่มีสถานามัย ที่นี่ใกล้สุด เวลาารถมันเยอะติดถนนใหญ่ ยังมีดื่อยลำบากเกรงใจลุงด้วยหุตาไม่ค่อยดีซั้บรถ” (P05 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2556) “...ลูกเค้ามั้มาส่งทุกที่แหละ เค้ามั้รถโทรบอกเขาเดี่ยวก็มาถ้าเค้ามั้ไม่ได้เดี่ยวเพื่อนเค้ามั้เป็นมูลนิธิด้วยกันก็มาส่งให้สะดวกดีหมอ...” (P07 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2556)

5) ความกลัว ความไม่มั่นใจในการจัดการกับภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลัน

เนื่องจากอาการของภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันนั้น เป็นอาการที่มักกลัวสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาสร้างความทุกข์ทรมานให้กับผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง และผู้ดูแลเป็นอย่างมาก ประกอบกับวัยสูงอายุที่สมรรถภาพของร่างกายที่เสื่อมถอยไม่คล่องตัว ทำให้ผู้ป่วยเกิดความกลัวที่ต้องเป็นภาระกับคนรอบข้าง กลัวที่ต้องนอนรักษาตัวในโรงพยาบาลเมื่อเป็นมากขึ้น การขาดความรู้ในการใช้ยาในการรักษาบรรเทาอาการ ประกอบกับผู้ดูแลก็ไม่มีความรู้ในเรื่องการจัดการภาวะหายใจยากลำบาก เพราะไม่เคยมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูล ความรู้ในการรักษา ดูแลจากบุคลากรสุขภาพทำให้เกิดความกลัว และ ความไม่มั่นใจในการจัดการกับภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลัน

(1) **กลัวตาย** จากที่อาการของภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันทำให้ผู้ป่วยเกิดความทุกข์ทรมานอย่างมาก อาการบางครั้งรู้สึกได้เหมือนใจจะขาด เสียชีวิต

“...ฉันไม่รู้จะทำไงเหน้อยก็ได้แต่พ่นยา กลัวเหมือนกัน กลัวจะตาย กลัวใส่ท่อช่วยหายใจ...” (P03 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2556)

“...เราก็ไม่รู้จะช่วยยังไง ทำไม่ถูก โทรหาลูกอย่างเดียวฉันทำไม่เป็น หรอกเห็นแกเป็นหนัก ๆ ก็กลัว กลัวแกจะตาย...” (F01 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2556)

(2) **ไม่มั่นใจ** พบว่า ผู้ป่วยเองไม่มั่นใจที่จะจัดการกับภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันอย่างไร ด้วยที่เป็นผู้สูงอายุ ความจำความคิดช้า ประกอบกับอาการที่รุนแรง ผู้ป่วยจึงขาดความมั่นใจ ส่วนของผู้ดูแล ไม่เคยมีส่วนร่วมในการรับรู้เกี่ยวกับโรค อาการ การรักษาของโรค ทำให้เกิดความไม่มั่นใจในการที่จะช่วยเหลือผู้ป่วยจัดการกับภาวะหายใจยากลำบากด้วยตนเอง

“...ไปไหนไม่ค่อยได้นานหรอก กลัวเค้าหอบ แล้วจะทำอะไรไม่ถูกไม่รู้ว่าจะทำยังไง...” (F05 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2556)

“...ผมกลัวแกหอบตอนผมไม่อยู่ แกไม่ค่อยบอกด้วย แม่เนาะทำอะไรไม่เป็นหรอกแกแล้วทำอะไรไม่เป็น ผมเองบางที่อยู่ยังไม่ถูกเลย” (F07 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2556)

4.6 ส่วนที่ 6 แนวทางการจัดการกับภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันเองที่บ้านอย่างมีประสิทธิภาพของผู้ป่วย ผู้ดูแล

ผลจากการศึกษาประเด็นแนวทางการจัดการกับภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันเองที่บ้านอย่างมีประสิทธิภาพของผู้ป่วย ผู้ดูแลสามารถนำมาสังเคราะห์เป็นแนวทางการจัดการกับภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันอย่างมีประสิทธิภาพ ของผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังและผู้ดูแลได้ 3 ระยะ ดังนี้

1. การจัดการ ในระยะเกิดอาการนำของภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลัน
2. การจัดการ ในระยะเกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลัน
3. การจัดการป้องกัน ในระยะที่ยังไม่เกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลัน

1. การจัดการในระยะเกิดอาการนำของภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลัน เป็นระยะที่ผู้ป่วยจะต้องสังเกตให้ได้ว่าเริ่มเกิดอาการนำแล้ว และถ้าไม่ได้รับการแก้ไขในเวลาอีกไม่นานจะเกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันขึ้น ระยะนี้อาการของแต่ละคนจะมีวิธีการจัดการไม่เหมือนกัน ผู้ป่วยจะรับรู้ได้ด้วยตนเอง จากการสังเกตตนเอง ว่ามีอาการใดที่จะเกิดขึ้น ซึ่งอาการบางอาการผู้ดูแลก็สังเกตเห็นได้เช่นกันหรือ บางครั้งผู้ป่วยจะเป็นคนบอกกับผู้ดูแลเอง จากอาการนำที่เกิดขึ้น เช่น รู้สึกหงุดหงิดเหงื่อแตกเป็นเม็ด ๆ ไอมีเสมหะเหนียวข้นก่อนที่ผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังจะเกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันนั้น จะมีการหลังเสมหะเป็นจำนวนมากขึ้นกว่าปกติ เสมหะที่หลังออกมาจะเหนียวข้นขึ้นทำให้ทางเดินหายใจถูกอุดกั้นหายใจไม่ออก หายใจไม่เต็มอิ่ม หายใจมีเสียงฮืด ๆ ผู้ป่วย จะไอมาก ไอถี่ และบ่อยขึ้นกว่าปกติ ผู้ป่วย และผู้ดูแล จึงจัดการโดยการจิบน้ำอุ่นเพื่อละลายเสมหะให้อ่อนนุ่ม และพยายามขับ ด้วยการไอออกมาแรง ๆ พร้อมทั้งรับประทานยา พ่นยา ขยายหลอดลม ในขณะเดียวกันเพื่อลดอัตราการหายใจผู้ป่วยจึงนั่งพักนิ่ง ๆ และจำกัดกิจกรรมตนเอง เผื่อสังเกตอาการอย่างใกล้ชิด สรุปได้ดังตาราง

ตารางที่ 6 ประเด็นการจัดการกับอาการนำเองที่บ้านอย่างมีประสิทธิภาพของผู้ป่วย ผู้ดูแล

อาการนำ	การจัดการ	
	ผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง	ผู้ดูแล
- รู้สึกหงุดหงิดเหงื่อแตกเป็นเม็ด ๆ	- ออกจากสถานที่ที่มีฝุ่นควัน - นั่งพักนิ่ง ๆ หยุดทำงาน - เตรียมหายาพ่นขยายหลอดลม - หายใจเข้าผ่านลมหายใจออกยาว ๆ	- ดูแลอากาศถ่ายเทสะดวก - ไม่สูบบุหรี่ใกล้ ๆ ผู้ป่วย

ตารางที่ 6 (ต่อ)

อาการนำ	การจัดการ	
	ผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง	ผู้ดูแล
- ไอมีเสมหะเหนียวข้น ไอมาก ไอถี่	- จิบน้ำอุ่น - หายใจลึก ๆ ไอแรง ๆ - พ่นยาแบบใช้มือพ่น กินยาขยาย หลอดลม	- ต้มน้ำอุ่นให้
- หายใจไม่ออก หายใจไม่ เต็มอึด หายใจมีเสียงอืดๆ	- พ่นยาแบบเครื่องพ่นละอองฝอย - นั่งศีรษะสูง	- ช่วยทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ ผู้ป่วยต้องการ - ช่วยหิบบยา - เผื่อฉุกเฉิน

2. **ระยะเกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลัน** เมื่อผู้ป่วยบางรายไม่มีอาการนำก่อนที่จะเกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลัน หรือมีอาการนำ แต่ผู้ป่วยและผู้ดูแลไม่สามารถจัดการกับอาการนำที่เกิดขึ้นได้ อาการเหนื่อยหอบหายใจไม่เต็มอึดก็จะรุนแรงมากขึ้นจนทำให้ผู้ป่วยรู้สึกแน่นหน้าอกเหมือนใจจะขาด ไม่สามารถขยับเขยื้อนตัวได้ เกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันขึ้น นอกจากนี้ผู้ป่วยจะพยายามจำกัดกิจกรรมโดยการนั่งนิ่ง ๆ จิบน้ำอุ่น รับประทานยา และพ่นยาขยายหลอดลมแล้ว ผู้ป่วยจะรับรู้ในการจัดการเพิ่มเติมโดยรับประทานยาเพรดนิโซโลน 5 มิลลิกรัม 6 เม็ดทันที ผู้ป่วยบางรายมีเครื่องพ่นยาที่บ้าน ก็จะเปลี่ยนจากการพ่นยาโดยใช้มือพ่นเป็นใช้เครื่องแทน ในส่วนของผู้ดูแลนั้นไม่ได้มีการรับรู้การจัดการเพิ่มเติมในระยะนี้ จึงปฏิบัติเหมือนกับระยะอาการนำ

ตารางที่ 7 ประเด็นการจัดการกับภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันเองที่บ้านอย่างมีประสิทธิภาพของของผู้ป่วย ผู้ดูแล

อาการภาวะหายใจ ยากลำบากเฉียบพลัน	การจัดการ	
	ผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง	ผู้ดูแล
- อาการเหนื่อยหอบหายใจ ไม่เต็มอึดมากขึ้น - รู้สึกแน่นหน้าอกเหมือนใจ จะขาด	- จำกัดกิจกรรมโดยการนั่งนิ่ง ๆ จิบน้ำอุ่น - รับประทานยา และ พ่นยาขยาย หลอดลม	- จัดหายาให้รับประทาน - คอยสังเกตอาการว่ามีเหนื่อย หอบเพิ่มขึ้นหรือไม่

ตารางที่ 7 (ต่อ)

อาการภาวะหายใจ ยากลำบากเฉียบพลัน	การจัดการ	
	ผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง	ผู้ดูแล
- ไม่สามารถขยับเขยื้อนตัวได้	- รับประทานยาเพรดนิโซโลน 5 มิลลิกรัม 6 เม็ดทันที - กรณี มีเครื่องพ่นยาที่บ้าน จะเปลี่ยน จากการพ่นยาโดยใช้มือพ่นเป็นใช้เครื่อง แทน	
อาการไต่บั้งที่ผู้ป่วยคิดว่า ต้องรีบไปหาหมอ พ่นยาแล้วอาหารเหนียวหอบ มากขึ้น ไอ มีเสมหะเหนียวข้น นอนราบไม่ได้ นิ่งหายใจดีขึ้น	ต้องรีบไปพบแพทย์	ต้องรีบพาไปพบแพทย์

3. **ระยะที่ยังไม่เกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลัน** เป็นระยะที่ผู้ป่วยยังมีสุขภาพแข็งแรงอยู่ ไม่มีอาการของภาวะหายใจยากลำบาก และยังไม่มีอาการนำ อาจจะมีอาการไออยู่บ้าง แต่ไม่เป็นการรบกวนการดำรงชีวิต ผู้ป่วยยังสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ด้วยตัวเองไม่ต้องพึ่งพาผู้ดูแล หรือ คนรอบข้าง จากการศึกษาพบว่า เมื่อผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง และผู้ดูแลรับรู้ว่าเป็นโรคเรื้อรังที่ต้องรับการรักษาต่อเนื่อง และรับรู้ถึงอาการความทุกข์ทรมานของภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันทำให้ผู้ป่วย และผู้ดูแล ดูแลตนเอง ปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดภาวะหายใจยากลำบาก โดยการเข้ารับการรักษาอย่างต่อเนื่อง ปฏิบัติตามคำแนะนำของบุคลากรสุขภาพ และจากประสบการณ์และ การรับรู้ของตนเอง โดยวิธีการกำจัดเสมหะในทางเดินหายใจ เช่น การจิบน้ำอุ่น การไออย่างมีประสิทธิภาพ และการรับประทานยาละลายเสมหะ พ่นยาสเตียรอยด์ หลีกเลียงปัจจัยที่จะกระตุ้นให้เกิดภาวะหายใจยากลำบากตามประสบการณ์ของผู้ป่วยแต่ละคน เช่น การเลิกสูบบุหรี่ การหลีกเลียงควันจากการเผาขยะ ฝุ่น บางรายที่ประกอบอาชีพก่อสร้างที่สภาวะแวดล้อมมีแต่ฝุ่นปูนผู้ป่วยจึงเปลี่ยนงาน บางรายปรับกิจกรรมในชีวิตประจำวันให้ช้าลง เช่น การเดินให้ช้าลง ไม่รีบร้อน การรักษาสุขภาพไม่ให้เป็นหวัด หรือเมื่อเป็นแล้วรีบรักษาให้หายโดยเร็ว ส่วนการออกกำลังกายและการฝึกหายใจนั้นผู้ป่วยสามารถปฏิบัติได้บ้างแต่ด้วยเร็วแรงกำลังในวัยสูงอายุถดถอย และไม่สามารถจดจำทำบริหารที่นักกายภาพบำบัดมีการสอนได้ ผู้ป่วยจึงมีการออกกำลังกาย รวมถึงการฝึกหายใจน้อย สามารถทำได้แค่เดินรอบ ๆ บ้านเท่านั้น ส่วนผู้ดูแลนั้นส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้มีส่วนร่วม

ในการดูแลผู้ป่วยมากนัก ส่วนใหญ่จะคอยส่งเสริมในการเลิกบุหรี่และควบคุมไม่ให้กลับไปสูบบุหรี่ แต่บางคนที่ผู้ดูแลสูบบุหรี่ก็ยังไม่เลิกบุหรี่ เมื่อผู้ป่วยเป็นหวัดหรือมีการติดเชื้อทางเดินหายใจจะดูแลโดยการหาซื้อยามาให้ หรือ พาไปพบแพทย์เท่านั้น

ตารางที่ 8 ประเด็นการจัดการกับระยะที่ยังไม่เกิดภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลันเองที่บ้านอย่างมีประสิทธิภาพของผู้ป่วย ผู้ดูแล

อาการภาวะหายใจ ยากลำบากเฉียบพลัน	การจัดการ	
	ผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง	ผู้ดูแล
- ไม่มีอาการและอาการนำของภาวะหายใจยากลำบากเฉียบพลัน ปรากฏแต่อาการของโรคที่เป็นประจำ เช่น การไอมีเสมหะ เหนื่อยง่าย	<p>1. ทำทางเดินหายใจให้โล่ง เช่น จิบน้ำอุ่นเป็นประจำ, ไอโดยหายใจเข้ากลั้นลมหายใจไอออกมาแรง ๆ, การกระแอม, รับประทานยาละลายเสมหะ, พ่นยาขยายหลอดลม และ ยาพ่นสเตียรอยด์</p> <p>2. หลีกเลี่ยงปัจจัยที่จะกระตุ้น เช่น หลีกเลี่ยงจากควันบุหรี่, ควันจากการเผาขยะ, ฝุ่น, ลด และ ปรับกิจกรรมในชีวิตประจำวันให้ช้าลง การเดินให้ช้าลง ไม่รีบร้อน</p> <p>3. การดูแลสุขภาพไม่ให้มีการติดเชื้อระบบทางเดินหายใจ โดยดูแลไม่ให้เป็นหวัด หรือ เมื่อเป็นแล้วรีบรักษาให้หายโดยเร็ว</p> <p>4. ฟื้นฟูสมรรถภาพปอด โดยการออกกำลังกาย เช่น การเดินรอบ ๆ บ้าน และ การฝึกการหายใจ เช่น ฝึกการผ่อนลมหายใจออก, การหายใจโดยใช้กระบังลม ซึ่งผู้ป่วยสามารถปฏิบัติได้บ้างแต่ด้วยเร็วแรงกำลังในวัยสูงอายุถดถอย และ ไม่สามารถจดจำทำบริหาร ผู้ป่วยจึงมีการออกกำลังกาย รวมถึงการฝึกการหายใจได้เพียงเล็กน้อย</p>	<p>1. ทำทางเดินหายใจให้โล่ง เช่น ช่วยจัดหาน้ำอุ่นให้ผู้ป่วยเป็นประจำ</p> <p>2. หลีกเลี่ยงปัจจัยที่จะกระตุ้น เช่น สนับสนุนให้ผู้ป่วยเลิกสูบบุหรี่, ดูแลสภาพแวดล้อมการหลีกเลี่ยงควันจากการเผาขยะ, ฝุ่น ควันบุหรี่, ช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ</p> <p>3. การดูแลสุขภาพ เมื่อมีอาการของการติดเชื้อระบบทางเดินหายใจ ซื้อ หรือ พาไปพบแพทย์</p>

แผนภูมิที่ 3 แนวทางการจัดการกับภาวะหัวใจล้มเหลวเฉียบพลันด้วยตนเองที่บ้านในผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง

